

Delavska

enotnost

GLASILO GLAVNEGA ODBORA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Leto V. — Št. 41.

Ljubljana, 14. oktobra 1949

Mesečna naročnina 12 din. Izvod 3 din

Sklepi III. plenarnega zasedanja CK KPS o tekočih nalogah organizacij KP Slovenije

7. in 8. oktobra je bilo v Ljubljani III. plenarno zasedanje Centralnega komiteja KPS. Po referatih o nekaterih organizacijskih vprašanih naše Partije (referent Lidija Šentjura), o delu Partije v množičnih organizacijah in o aktivizaciji množičnih organizacij (referent Vlado Krivic) in o nalogah Partije v pripravah volitev v krajevne in njim enake ljudske odbore (referent dr. Marijan Breclj) ter po vsestranski diskusiji je plenarno zasedanje sprejelo naslednje sklepe:

III. plenarno zasedanje CK KPS ugotavlja, da predstavlja po znatnih uspehih, ki jih je dosegla naša Partija v borbi za socializem, za izvrševanje petletnega plana, v borbi za čistost partijske linije, v borbi pod vodstvom CK KPJ in osebnostnega generalnega sekretarja tov. Tita za pravilno mesto v mednarodnem demokratičnem taboru in v borbi za pravilno pot in čim večje uspehe mednarodnega demokratičnega tabora samega, trenutno največjo slabost zaostajanje notranjepartijskega utrjevanja in razvijanja osnovnih partijskih organizacij v Sloveniji ter zaostajanje razvijanja organizacijsko političnih metod in oblik dela vseh partijskih forumov od osnovnih do CK KPS. Zato je treba pristopiti takoj k izboljšanju notranje-partijskega dela, k borbi in povečanju naporov za kvantitativno in kvalitativno okrepitev in utrjevanje Partije in za uvajanje večje sistematizacije v delo naših osnovnih partijskih organizacij kot tudi vseh njenih forumov.

I.

Konkretno je zato potrebno nemudoma izvršiti naslednje neposredne organizacijske naloge:

1. Povečati število članov Partije in kandidatov, predvsem iz vrst delavcev, malih kmetov in združnikov.

a) Takoj pregledati vse kandidate, ki imajo staž nad 6 mesecev, in predvsem delavce, male kmete in združnike v najkrajšem času sprejeti za člane Partije.

b) Zagotoviti v obratih, tovarnah in rudnikih hitreje sprejemanje delavcev, udarnikov in novotarjev. V vseh osnovnih partijskih organizacijah v obratih pregledati socialni sestav in zagotoviti tako politiko glede kandidatskega staža, da se bo odstotek novo sprejetih delavcev dvigal hitreje kot pa odstotek nameščencev, da tako izboljšamo socialni sestav Partije.

c) Odpraviti nepravilen odnos do povečanja števila članov in osnovnih partijskih organizacij na vasi in zagotoviti razširitev Partije na vasi predvsem iz vrst malih kmetov in združnikov.

d) Zaostriiti borbo proti sektaškemu odnosu do sprejemanja novih članov v Partijo, ki je ena glavnih ovir za hitrejšo rast Partije.

e) Posebno skrb posvetiti izboru in vzgoji najboljših mladincev, zlasti bivših SKOJ-čev, ter jih sprejeti za kandidate in člane Partije.

2. Zagotoviti večjo pomoč osnovnim partijskim organizacijam s strani partijskih komitejev ter izboljšati predvsem vsebino njihovega dela, okrepiti disciplino in zagotoviti večjo povezanost z množičnimi organizacijami ter zagotoviti njihovo vodilno vlogo v državnih organih in podjetjih.

3. Izvesti najostrejšo ukrepe proti neizvajanju Statuta.

4. Nemudoma urediti partijsko administracijo, zagotoviti hitrost odgovorov v dajanju poročil in informacij, izboljšati statistična poročila in zagotoviti njihovo izkoriščanje in analizo s strani partijskih komitejev. Urediti do konca leta partijske dokumente in vsem članom Partije izdati članske knjižice. Izboljšati partijsko finančno službo in zaostriiti redno plačevanje članarine.

5. Izpolniti partijski aparat z dobriimi partijci, ki imajo pogoje, da postanejo dobri partijski delavci. Iz-

boljšati koordinacijo vseh Uprav in oddelkov ter koordinacijo planov Uprav CK in oddelkov pri oblastnih komitejih.

6. Izboljšati metodo dela in sistem vodstva osnovnih partijskih organizacij in komitejev ter se zato vztrajno boriti proti praktičnemu, kampanjskemu, brezperspektivnemu delu ter reševanju operativnih nalog, mesto da bi partijske organizacije in komiteji organizirali sprovedbo nalog preko odgovarjajočih organov ter jih kontrolirali ter s širokim političnim delom in metodo prepričevanja pripravili delovne množice za izvršitev partijske linije in nalog. Izboljšati planiranje partijskega dela in energično vztrajati na tem, da partijske organizacije in komiteji rešujejo naloge, ki so jih predvideli v planih. Komiteji morajo sklepati o nalogah kolektivno, za sprovedbo pa dosledno izvesti osebno odgovornost. Kritiko in samokritiko kot metodo partijskega vodstva za odkrivanje slabosti in napak povezovati s kontrolo in preverjanjem, ki mora biti pravočasno, in zajeti tudi vse priprave za izvedbo sklepov.

7. Z vso doslednostjo vztrajati, da se za premeščanje kadra, ki je na nomenklaturi CK in Obkomov, dobi predhodni pristanek kadrovske uprave oziroma oddelka pri Obkomu in prekiniti s prakso anarhičnega premeščanja kadrov. Vztrajno iskati rezervne kadre za vse partijske položaje, slediti njihovem razvoju in jih pravočasno dvigati. Dosledno vztrajati, da se izvede plan splošne obravnavne dela in ideološke vzgoje kadrov.

8. Z vso resnostjo pristopiti k popolnjenju odnosov do ljudi in zaostriiti borbo proti birokratskim in brezdušnim odnosom v samih partijskih organizacijah ter povečati skrb o zdravju in pogojih življenja našega partijskega kadra. S pomočjo Zveze borcev pregledati, v kakšnih pogojih žive nekateri naši stari borci, in popraviti nepravilnosti ter poskrbeti za primerno zaposlitev.

9. Utrjevati lik komunista ter vzgajati pri članih Partije lastnosti, ki so pogoj za utrjevanje komunistične morale: iskrenost, odkritost v odnosih med komunisti, načelnost, doslednost, podrejanje osebnih interesov interesom skupnosti, pripravljenost na medsebojno pomoč in utrditi zavest, da je vsak član Partije vedno in povsod dolžan delati in ravnati v skladu z načeli komunistične morale in skrbeti, da ne ruši ugleda naše Partije.

II.

V zvezi z nalogami, ki naj zagotove okrepitev množičnih organizacij, odpravljanje slabosti v delu množičnih organizacij in odpravljanje podcenjevanja vloge in nalog množičnih organizacij, ki morejo edine zagotoviti dosledno izvajanje nalog, ki jih postavlja Partija, je naloga partijskih organizacij:

1. Partijski komiteji in osnovne partijske organizacije morajo spremeniti svoj odnos do množičnih organizacij, zlasti OF, sindikatov, Zveze borcev, LMS, AFŽ, kakor tudi do ostalih organizacij in društev (Ljudske prosvete, Ljudske tehnike, Fizkulture, Gasilcev, Rdečega križa...), ki nikakor ne smejo biti samo tehnični pripomočki za izvedbo določenih partijskih nalog, ampak morajo predstav-

ljati najvažnejšo obliko za politično aktivizacijo najširših delovnih množic in za množično pritegovanje vseh naših ljudskih aktivistov k aktivnemu političnemu in organizacijskemu delu za izvajanje nalog pri graditvi socializma v naši domovini.

2. Boriti se je treba za tak sistem dela in metode, ki bodo razvijale in krepile najširšo demokracijo, pozitivno kritiko, iniciativo in kontrolo osnovnega aktiva v notranjem življenju masovnih organizacij ter česče sklicevati plenumne okrajnih forumov, vaške sestanke Fronte in ostalih masovnih organizacij, forsirati zbere volivcev itd.

3. Okrepiti pomoč in kontrolo nad politično, gospodarsko, kulturno-prosvetno vzgojo aktivistov, ki naj usposobi nove kadre za izvrševanje odgovornih funkcij v političnem, gospodarskem, upravnem ali prosvetnem aparatu; zagotoviti, da bo ta izgradnja konkretno povezana z našo perečo problematiko borbe za graditev socializma in enakopravnih odnosov držav v svetu (tečaj, seminarji, predavanja, individualni študij itd.).

4. Doseči je treba organizacijsko utrditev masovnih organizacij zlasti s povečanjem stalnosti okrajnih sekretarjev masovnih organizacij ter hitrejšim formiranjem in krepitvijo forumov masovnih organizacij na oblasteh ter postavitvijo potrebnega profesionalnega kadra.

5. Okrepiti sprovajanje osnovne naloge masovnih organizacij — masovnega političnega dela na vasi v zvezi s krepitvijo in razširitvijo združništva.

6. Boriti se za sprovajanje pravilne linije in politično pojasnjevanje vseh važnejših ukrepov oblasti, proti administrativno-birokratskemu reševanju politično-gospodarskih in drugih nalog, proti kršenju zakonov in uredb naše oblasti, proti kršenju kakršnihkoli državljskih pravic.

7. Usmeriti v večji meri kot doslej zanimanje masovnih organizacij na vprašanje šolstva, vzgoje in ljudske prosvete.

8. Boriti se za zboljšanje kvalitete našega tiska, tako da bo resnični odraz konkretne borbe za graditev socializma, odraz naših naporov, napak, izkušenj, nedostatkov in uspehov, zlasti našega kmečkega tiska, ki mora postati mobilizator in popularizator izgradnje socializma na naši vasi.

9. Povečati je treba skrb za kader aktivistov množičnih organizacij.

III.

V času predstoječih volitev v krajevne in njim enake ljudske odbore, ki se bodo vršile v teku tega leta, je treba doseči maksimalno izvajanje politično-organizacijskih sklepov iz točke I. in II., tako da bo konkretna volivna aktivizacija množice ena najvažnejših političnih form borbe v prihodnjih mesecih za organizacijsko utrditev in okrepitev naših partijskih organizacij in za pravilno aktivizacijo in politično-organizacijsko utrditev vseh naših množičnih organizacij. V zvezi s tem III. plenarno zasedanje CK KPS ugotavlja:

1. Do sedaj je bilo vse premalo storjenega za razvoj krajevnih ljudskih odborov tako s strani naših političnih organizacij, kakor s strani višjih organov ljudske oblasti.

2. Republiški in okrajni organi so marsikdaj smatrali krajevne odbore samo za svoje pomožne in eksekutivne faktorje, zanemarjali so jih v finančnem in materialnem pogledu sploh. Niso jim nudili dovolj pomoči v organizaciji dela odbora niti v vzgoji in dvigu odbornikov.

Centralnemu komiteju KPJ in tovarišu Titu

S sestanka osnovne partijske organizacije pri Glavnem odboru Zveze sindikatov za Slovenijo pošiljamo, zbrani komunisti, svojemu najvišjemu partijskemu vodstvu borbene pozdrave.

Dragi tovariši! Ponosni smo, da živimo in se borimo v Titovem času, kajti to pomeni, da smo del nečesa, kar ne bo nikdar izumrlo. Ponosni smo, da smo člani Komunistične partije Jugoslavije, to je tiste Partije, ki je neustrašeno razvila zastavo obrambe revolucionarnih načel marksizma-leninizma, zastavo borbe proti revizionizmu v teoriji in kontrarevoluciji v praksi. Tako ponosni se bomo borili za to, da bo ves napredni svet spoznal našo velikansko, herojsko borbo za zmago resnice in pravice v svetu, da ne bo verjel, da smo mi izdajalci delavskega razreda in marksizma-leninizma. Za uresničenje teh velikih ciljev pa smo pripravljeni na največje žrtve, pripravljeni smo darovati tudi življenje, če bo treba.

Socializem — beseda, ki dviga izkoriščani in zaslužni delavski razred na revolucijo; socializem — beseda, ki združuje delovne kmete, ljudsko inteligenco, vse delovno ljudstvo pod proletarsko zastavo socialne in politične osvoboditve; socializem — simbol svobode in enakopravnosti narodov; socializem — simbol pravice in resnice vsega demokratičnega človeštva — je bil najšramotnejše izdan, oskrunjen, oblaten in zamenjan z nevero v revolucionarne sile delavskega razreda in narodnoosvobodilnih gibanj, zamenjan z eksploatorskimi odnosi med narodi, borba za mir zamenjana z vojnouhvaško propagando, enakopravnost zamenjana z atomsko diplomacijo, pravica pregažena in profanirana, in to od tistih, v katere je še do nedavnega obračalo oči vse demokratično človeštvo, kot pobornike in prvoborce enakopravnosti, svobode, demokracije, pravice in miru.

S Stalinovim imenom na ustih so v narodnoosvobodilnem boju umirali najboljši sinovi delavskega razreda, s Stalinovim imenom na ustih so padali talci, Stalinovo ime je bodrilo in dvigalo zavest internirancem v koncentracijskih taboriščih in zaporih. Danes pa se to ime uporablja za pritisk na male narode, za podrejanje malih velikim in opravičilo za izkoriščanje. Zgodovina mednarodnega delavskega gibanja ne pomni tako gorostasnega izdajstva.

Toda, vstalo je ljudstvo pod vodstvom svoje avantgarde — Komunistične partije, majhno po svojem številu, toda veliko po svojih delih in zmagah, veliko, ker se je dvignilo v obrambo resnice in pravice; vstal je Tito, ki je danes simbol vsega tistega, kar je vodstvo CK VKP(b) s Stalinom na čelu napravilo, izdalo in prodalo. Od kod ta velika sila majhnega naroda? Ta sila izvira iz herojske borbe delovnega ljudstva Jugoslavije, ki je samo pomedlo z izdajalsko buržoazijo in zmagovito izvedlo ljudsko revolucijo, ta moč izvira iz globokega zaupanja v lastne ustvarjalne sile, izvira iz nepremagljive enotnosti naših vrst, izvira iz tega, ker ga vodi taka leninska partija — Komunistična partija Jugoslavije — ki se ne boji nobenih težav. Mi, komunisti Jugoslavije, smo s svojo borbo, življenjem in krvjo porok, da bo zmagala pravica in resnica v mednarodnem delavskem gibanju. Mi smo porok, da bo izdaja, laž in prevara zapisana v zgodovini kot izdaja, laž in prevara. In na to svoje svetovno zgodovinsko poslanstvo smo ponosni in ne bomo nikdar dovolili, da bi se še kdaj ponovilo tisto, kar vnaša danes zmedo v mednarodno delavsko gibanje, kar ruši že priborjene pridobitve delavskega razreda v svetu.

Zato obljublamo, da bomo ob vsaki priliki in na vsakem koraku razkrinkavali izdajalsko, delavskemu razredu vsega sveta sovražno politiko vodstva VKP(b) in njegovih poslušnih opred, in na ta način v vrstah delavskega razreda Slovenije poglobljali vero v svoje lastne sile in razvijali tekmovalni duh po zgledu velikega rudarja Alije Sirotanoviča, da bodo delovni kolektivi Slovenije vključeni v borbo za višjo produktivnost dela. S tem bomo približali dan zmage socializma v naši domovini, dan zmage resnice v mednarodnem delavskem gibanju.

Naj živi in zmaguje borba mednarodnega proletariata za resnico, pravico in svobodo!

Naj živi voditelj te borbe, naš herojski CK s tovarišem Titom na čelu!

ČLANI OSNOVNE PARTIJSKE ORGANIZACIJE PRI GO ZSS

3. Prav tako je Partija zanemarjala naloge rasti naših lokalnih organov ljudske oblasti.

Zaradi vsega tega se niso krajevni ljudski odbori v dovoljni meri afirmirali kot resnični predstavniki in izvrševalci ljudske oblasti, si niso pridobili potrebne avtoritete in potrebne sposobnosti za vodstvo poslov obče politike in gospodarstva na svojem področju, še manj pa poslov, ki jim grede iz značaja avtonomnih organov ljudske oblasti. Da se odpravijo in popravijo te slabosti in napake in doseže čim večji uspeh za izvedbo nalog, ki so postavljene v točkah I. in II., je potrebna:

1. Takojšnja mobilizacija vseh partijskih organizacij in vsega članstva, kakor tudi mobilizacija OF in vseh množičnih organizacij za uspešno izvršitev vseh volivnih priprav in volitev samih.

2. Tesno sodelovanje in pomoč vsega našega političnega aktiva oblastnim organom in ustanovam, ki imajo posla z volitvami.

3. Nadalje je potrebno izvršiti temeljito popularizacijo splošnega zakona o ljudskih odborih, predvsem na podeželju, pokazati na široke možnosti samostojnega poslovanja ljudskih odborov in omogočiti odprto kritiko dosedanega stanja. Določila volivnega zakona je treba razlagati in uporabljati z vso širino, tako da bodo odbori po številu močni, da bo imel vsak kandidat svojo volivno opoto, da bodo pri volitvah nastopali povsod

sokandidati — skratka, da bodo v vsem uveljavljeni principi čim neposrednejšega ljudskega zastopstva.

4. Izbira kandidatov mora biti jasen in odločen izraz borbe za socializem, borbe za združništvo, izraz trdnega stališča proti vplivu vseh kulaskih in drugih sovražnih elementov. V odbore spadajo socialno in politično zavedni ter delavni ljudje, predvsem tisti, ki so do danes to že dokazali.

5. Prav tako je dolžnost našega političnega aktiva iz oblastnih organov in ustanov, da se takoj pokrene vprašanje izboljšanja finančnega in materialnega vprašanja krajevnih odborov in odbornikov, da se pristopi k sistematičnemu reševanju organizacijske problematike krajevnih ljudskih odborov in da se izvrši vse potrebne priprave za splošno izobrazbo in za poslovno usposabljanje bodočih odbornikov.

6. Vsi politični in oblastveni ukrepi za čas volivnih priprav morajo biti usmerjeni v to, da poleg občega političnega značaja in poudarka, ki ga morajo imeti bodoče volitve, izvedemo osnovno važno nalogo, da namreč krajevne ljudske odbore v resnici in v celoti afirmiramo kot prave predstavnike ljudske oblasti in da se v borbi za take ljudske odbore utrđijo ter kvantitativno in kvalitativno okrepijo in usposobijo za vodstvo najširših ljudskih množic naše osnovne partijske organizacije in vsi naši odgovorni partijski forumi in organi.

Petnajstletnica »Ljudske pravice«

PISMA MED AMERIKO IN DOMOVINO

»Ljudska pravica«, množično glasilo Komunistične partije Slovenije, je letos 5. oktobra slavila petnajstletnico svojega izhajanja, svojega revolucionarnega poslanstva med slovenskim delovnim ljudstvom. Zaradi teorija profasistične reakcije je bilo njeno izhajanje v bivši Jugoslaviji sicer nerodno in presekano z daljšimi presledki. Ker pa se je »Ljudska pravica« že s prvimi številkami močno priljubila slovenskemu delovnemu človeku, da je vedno znova zahteval njen glas, ker je hotel čuti jasno besedo Komunistične partije, je Partija tej želji in potrebi znala vedno ustreči.

Na predlog tovarišev Kardelja in Kidriča je Pokrajinska partijska konferenca v Sloveniji, ki jo je leta 1954 s takratnim pokrajinskim komitejem organiziral tovariš Tito, sklenila izdajanje »Ljudske pravice«, ki naj bi kot legalen političen list Partiji pomagala ustvarjati enotno fronto delavskega razreda in enotno demokratično gibanje slovenskih ljudskih množic proti diktaturi, za demokratične in nacionalne pravice. Do izida prve številke pa je bilo še veliko ovir, ker sta policija in državno pravdnstvo budno pazili, da ne bi Partija z legalnim ali pollegalnim tiskom ponovno začela širiti svojega vpliva na množice.

Uredništvo lista je sprejel znani slovenski pisatelj Miško Kranjec, ki je tedaj živel v Prekmurju. Ker je srezki načelnik v Dolnji Lendavi mislil, da bo »Ljudska pravica« osebnih Kranjčev in lokalni listič, je Miško Kranjec dobil dovoljenje za izdajanje časopisa, in tako je 5. oktobra leta 1954 v Dolnji Lendavi izšla prva številka »Ljudske pravice«, do konca leta pa še 6 števil. V zadnji številki I. letnika je »Ljudska pravica« v uvodnem članku »Na pragu v letu 1955« že lahko ugotovila:

»Ni ga več predela jugoslovske Slovenije, kamor »Ljudska pravica« ni prodrla. V Prekmurju si je takoj osvojila prvo mesto, saj je iz Prekmurja tudi izšla... Prekmurju so se pridružili drugi kraji, drugi predeli jugoslovske Slovenije. V »Ljudsko pravico« dopisuje jesenišč delavec in trboveljski rudar, gorenski obrtnik in belokranjski kmet, viničar iz Slov. gorice in kmet iz Dolenjske. Vsi ti vidijo v »Ljudski pravici« svoj list, vsi ti spoznavajo, da imajo iste težave, ki družijo vse slovensko ljudstvo v eno enoto... Vsak od teh se čuti močnejšega, vidi, da ni sam, da se tudi drugi Slovenci oglašajo, da iščejo izhoda iz svojih težkih prilik.«

Do poletja leta 1955 je v Dolnji Lendavi izšlo 17 števil II. letnika. Zadnja številka pa je bila že zaplenjena, ker je reakcija spoznala, da »Ljudska pravica« ni nikakr zakatni listič, ampak množični list in za njo nevaren organizator ljudskih množic.

Skrivnosti, zakaj se je »Ljudska pravica« v takratnih neprav rožnatih pogojih tako naglo razširila, leži v njeni domačnosti in odkritosti, s katero je pisala o težavah in krivicah delovnega ljudstva. Takšna pa je bila predvsem zaradi tega, ker je bila list, ki ga je povečini pisalo ljudstvo samo. Miško Kranjec je 17. avgusta leta 1955 ob predaji uredništva v članku — Bralcem »Ljudske pravice« — zapisal: »...Poudariti moram, da lista nisem pisal jaz, temveč ga je pisalo slovensko delovno ljudstvo, kmetje, delavci in obrtniki...« Dopisi, ki so bili čisto prave študije o življenju delavca, kmeta in obrtnika so redno napolnjevali polovico lista, včasih pa tudi več. Člani tedanjega PK za Slovenijo in drugi partijski so pisali uvodne in politične preglede, Miško Kranjec pa je pisal podlistke, sijajne satire o političnem življenju na vasi.

Ker je dr. Korošec septembra 1955 ukazal zaplenbo »Ljudske pravice«, se je iz Dolnje Lendave preselila v Ljubljano. Tu je izšlo 7 števil, ki so imele že nad 10.000 naročnikov in več desetisoč bralcev. Slovenska klerikalna reakcija se je zbalala njenega vpliva in se začela, da jo mora za vsako ceno uničiti. Zato je leta 1956, od 9 števil zaplenila kar 4 in 18. marca izdala odlok o prepovedi »Ljudske pravice« z motivacijo, ker je bila za-

pljenjena trikrat v enem mesecu. Zato so namesto »Ljudske pravice« nekaj časa izhajali listi »Stara pravica«, »Delavski list« in »Kmečka sloga«. A tudi te liste je reakcionarni režim hitro zadržal.

Za božič leta 1939, je v Zagrebu po daljšem, neprosto voljnem odmoru izšla prva in edina številka »Nove Ljudske pravice«, ki jo je s pomočjo tov. Kardelja izdal študent Maks Durjava. Ko je bila vsa naklada po vsej Sloveniji z jasno in odločno besedo Partije željnemu ljudstvu že razprodana je bila »Nova Ljudska pravica« zaplenjena, njen urednik Maks Durjava pa aretiran. Njeno legalno ali pollegalno izhajanje je bilo s tem onemogočeno.

Zato je Centralni komite KPS pripravil ilegalno tiskarno. Namestil jo je v podstrešni sobi malega kmeta Novaka — »Albina« v Tacnu. V tej tiskarni sta izšli dve številki »Delavca«, organa CK KPS in več brošur ter letakov, niso pa mogli tiskati »Ljudske pravice« ker je bil tiskarski stroj premajhen. Zato je bila konec leta 1940, v hiši delavca Toneta Dežmana v Sardinji vasi pri Podlipoglavu urejena večja ilegalna tiskarna, da je že januarja leta 1941, ponovno izšla »Ljudska pravica«. Skupno so leta 1941 izšle 5 številke. Prva številka ilegalne »Ljudske pravice« je v uvodniku »Okrepimo povezanost delavcev in kmetov« ugotovila:

»Proti-ljudski reakciji se je posrečilo »Ljudsko pravico« in zavreli vsaj za tisti čas organizacije delborov in širokega gibanja Zveze delovnega ljudstva. Toda zadušiti gibanje, streti borbeno voljo delavcev in kmetov, kakor tudi vsega ljudstva za borbo proti zatiranju in izkoriščanju po kapitalistični gospodi, veleposrestnikih, kulakih in spekulantih, se reakciji ni posrečilo. Nasprotno, zvestost in borbeno voljo slovenskih množic je v tem letu silno narasla... Zdaj čedalje bolj dozoreva in se bliža čas, ko bo delovno ljudstvo enkrat za vselej obratovalo s kapitalistično in zemljiško gospodo in si za vedno priborilo oblast ter doseglo gospodarsko in politično svobodo... Zato je najvažnejša naloga slehernega zavednega delavca in kmeta, da gradi in utrjuje Zvezo delavcev in kmetov...«

Tako je Partija, pod vodstvom tovariša Tita, pripravljena dočakala fašistično okupacijo, da je mogla organizirati zmogljivo osvobodilno borbo, ki je bila za vzgled vsem zaslužnjim narodom.

Med okupacijo se je tiskarna »Ljud-

ske pravice« iz Sardinje vasi preselila v Ljubljano. Tiskala je partijsko literaturo, razne letake in brošure Osvobodilne fronte. Tako je slovenske ljudske množice organizirala in mobilizirala v revolucionarno borbo za nacionalno in socialno osvoboditev.

V odločilnih dneh osvobodilne borbe je »Ljudska pravica« začela ponovno izhajati. Od tedaj je njeno izhajanje neprekinjeno in redno. V prvi številki, ki je izšla 15. januarja leta 1945, je Centralni komite KPS označil njeno nalogo:

»1. Kazati slovenskemu ljudstvu pot iz fašističnega zatiranja k narodni svobodi in lepši bodočnosti. 2. Razbijati klevete sovražnikov slovenskega ljudstva proti Komunistični partiji... 3. Pokazati slovenskim delovnim množicam pot k uresničenju njihovih pravičnih, demokratičnih socialnih zahtev. 4. Kazati delavskemu razredu pot pri izvrševanju njegove velike zgodovinske naloge. 5. Kazati slovenskemu narodu pot iz velike igre imperializma... 6. Biti eden glavnih organizatorjev naše osvobodilne borbe. Istočasno mora biti »Ljudska pravica« zvesto ogledalo veličastnih osvobodilnih naporov slovenskega naroda, ki bodo vzpodbujali k še odločnejšemu boju.«

Te naloge je »Ljudska pravica« med osvobodilno borbo in ljudsko revolucijo častno izvršila.

Po osvoboditvi »Ljudska pravica«, ki je nekdanje primitivne tigele zamjenjala za moderno tiskarno v Ljubljani, nadaljuje svojo bogato revolucionarno tradicijo.

Ob prazniku »Ljudske pravice«, ki je prav za prav praznik vsega slovenskega naprednega tiska, je treba bralce »Delavske enotnosti« opozoriti na dvoje: kakor je nekdanj-tako rekoč samo ljudstvo s svojimi prispevki napolnilo sleherni številko »Ljudske pravice«, tako naj bi bralci s pogostejšim sodelovanjem tudi sedaj aktivneje sodelovali pri svojem tisku, ter mu na ta način pomagali pri dvigu kakovosti, pestrosti in zanimivosti. Po drugi strani pa naj predvojni bralci »Ljudske pravice« in člani Zveze borcev pregledajo svoje knjižnice police ali pa se spomnijo za skrivališča, kamor so nekdanj pred vojno ali med osvobodilno borbo — za spomin spravljali partijske liste, brošure, letake in druge, sedaj že zgodovinske dokumente o naši borbi. Zbiranje naših in sovražnikovih dokumentov je namreč velike važnosti za natančno obdelavo zgodovine naše Partije v bivši Jugoslaviji in med osvobodilno borbo.

II. kongres KP STO-ja je začel s svojim delom

Pod zastavo marksizma-leninizma proti revizionizmu

V soboto se je začel v Trstu II. kongres Komunistične partije za tržaško ozemlje. Ko je tov. Babič, sekretar CK KP za tržaško ozemlje otvoril kongres in izrekel prve besede, so navzoči delegati z vzklikom maršalu Titu in Babiču pozdravili kongres. Tako je ta kongres že ob prvih besedah izzvenel v močeno manifestacijo in pozdrav Komunistični partiji Jugoslavije ter Komunistični partiji tržaškega ozemlja, ki je prva izmed vseh ostalih partij v svetu skupno s KPJ stopila na pot borbe proti revizionizmu marksistično-leninističnih načel.

Na kongresu je navzočih 355 delegatov. V imenu CK KP Jugoslavije je pozdravil kongres član CK KPS tov. Ivan Regent, ki je med drugim, ko je govoril o tem, zakaj se je tržaško delovno ljudstvo izreklo za priključitev Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji, poudaril, da je treba storiti vse, da bi spet prišlo do enotnosti tržaškega delavskega gibanja, do bratstva med Slovenci in Italijani, do tistega gibanja, ki bo nudilo najboljšo izgleda za nadaljnji razvoj vsega tržaškega socialističnega, revolucionarnega in komunističnega gibanja.

»Tisočkrat je že bilo rečeno — je dejal v svojem govoru — da ne sme biti Trst jabolko razдора med Italijanimi in slovenskim ljudstvom, med ljudstvom Jugoslavije in Italije, marveč mora biti most, ki bo združeval ta dva naroda, ki

bo napravil iz teh dveh narodov orjaško silo, na podlagi katere se bo razvijalo gibanje v korist socializma in napredka vsega človeštva.«

Politično poročilo, ki ga je podal generalni sekretar CK KP STO-ja tovariš Branko Babič in v katerem je osvetlil delo Partije od njenega ustanovnega kongresa do danes, ko je prikazal, kako pristaši informbirovske politike danes razbijajo množične organizacije ter enotnost sindikalnega gibanja na tržaškem ozemlju in kakšno politiko vodi Vidaličeva skupina za priključitev Trsta in tržaškega ozemlja k Italiji, je potem ob koncu nakazal še naloge Partije, njeno delo v množičnih organizacijah in stališče do politične linije Informbiroja, ko je dejal:

»Z našo borbo proti politiki Informbiroja na tržaških tleh bomo doprinesli svoj delež k obrambi revolucionarne teorije in prakse marksizma-leninizma proti vsakemu poskusu revizionizma ter uničenja revolucionarnega delavskega gibanja. Vedno več je ljudi, ki spoznavajo pravilnost in zgodovinsko važnost gigantske borbe, katero danes o tem vprašanju vodi KPJ. Ta borba mora nujno končati z zmago KPJ, ker ni mogoče uničiti revolucionarnih načel marksizma-leninizma in ker je na svetu večina poštenih ljudi, kot je dejal Tito, zato mora končno zmagati resnica.«

ALES BEBLER

Nov kurz sovjetske zunanje politike in načelo suverenosti narodov

(Nadaljevanje)

S pismi CK VKP(b) našemu Centralnemu komiteju, in pozneje z neslavno resolucijo Informbiroja, je ZSSR skušala vreči vlado FLRJ, ki je izšla iz borbe jugoslovskih narodov za njihovo neodvisnost in ki uživa popolno zaupanje jugoslovskih narodov in popolno zaupanje na svobodnih volitvah izvoljenega parlamenta. Ko se ji to s pomočjo tega moralnega pritiska in pozivanja sovražnikov ljudske oblasti na upor ni posrečilo, tedaj je uporabila in še danes uporablja sredstva, kakor je besna obrekovalna gonja proti narodom Jugoslavije in njihovemu vodstvu, enostransko razveljavljanje ekonomskih pogodb in ekonomska diskriminacija, ki se je povzpela do poskusov ekonomske blokade Jugoslavije itd.

S temi ukrepi je šla vlada ZSSR v odnosu do Jugoslavije še dalje, kakor je navadna kršitev načela bratske proletarske solidarnosti in »svobodnih načel morale in pravičnosti«. S temi ukrepi ni kršila in ne krši samo osnovnih načel socialističnega mednarodnega prava, marveč krši tudi pozitivno buržoazno mednarodno pravo, vstevši tudi izrecne nor-

me Ustanovne listine Združenih narodov o tem, da zahteva suverena enakost in enakopravnost držav, velikih in majhnih, dolžnost narodov, da žive med seboj v duhu dobrega sosedstva, da se ne vmešavajo v notranje zadeve drug drugega, da spoštujejo prevzete pogodbeno obveznosti, da ne izvajajo diskriminacije itd.

Praksa sovjetske zunanje politike do Jugoslavije torej ni padla samo na norme pozitivnega buržoaznega mednarodnega prava, na polnomanje formalno-juridične enakosti narodov, po katerem je država samostojna, dokler ima zunanje znake samostojnosti, marveč gre še bolj nazaj, na norme imperialističnega mednarodnega prava, po katerem je dovoljena vsakršen pritisk močnejše države na šibkejšo in kjer je veljalo pravilo: »vedno ima kakšna država možnost, da si pridobi politične ali druge prednosti pred drugo državo« (Oppenheim), po katerem je dovoljena intervencija in ki je smatralo za najbolj normalne pojave na svetu takšne mednarodne institucije, kakor so kapitulacija, vazalstvo, protektorat in dominion.

In takšna praksa se seveda ne ome-

V zadnjem času je prišlo med naše rojake v Ameriki precej zločincev, ki so leta 1945 pobegnili pred našo zmogljivo vojsko. To so zagrizeni belogardisti, ki jih je strah pred kaznjivo pognal v emigracijo. Narod v domovini jih je izobčil, zdaj pa se kakor okuženi psi klatijo po vsem svetu. Razlezi so se tudi po slovenskih naselbinah v Severni Ameriki, kjer jih zlasti podpirajo nekateri slovenski duhovniki, ki tudi v Ameriki zvesto hodijo po stopinjah škofa Rožmana-Krvavega. Kako naši zavedni Slovenci v Ameriki gledajo na te zločince, nam pričajo zlasti pisma, ki jih pošiljajo svojim sorodnikom v domovino. Navedli bomo en sam kratek odstavek iz pisma 72 letne Slovenke Antonije Gorenčeve, ki živi že 45 let v New Yorku. Takole se glasi:

»... Moj nečak Jože mi je pisal iz Južne Amerike, kamor je prišel leta 1947 iz Trsta. Prosi me, da bi ga k sebi vzela in mu pomagala študirati. Zvedela pa sem, da je bil oficir pri beli gardi. Odpisala sem mu, da kronika nočem imeti v svoji hiši. Sram me je, da imam takega nečaka, ki se je spozabil nad svojim narodom. Jaz bom kmalu umrla, toda nikoli nisem pozabila svoje domovine. Mnogo sem slušala in brala o junaških partizanih. Bodi ponosen, da si sin takšnega naroda!... Zadnje čase berem, da so vas Rusi izdali. Ali se spet ponavlja stara pesem o slovenski neslogi? Stara sem že, mnogo se ne razumem na politiko, toda to pa vem, da bodo narodi Jugoslavije premagali vse težave. Če so znali kljubovati največji vojski na svetu — Hitlerjevimi bandami, bodo znali tudi zdaj varovati svojo svobodo, svojo čast in svoj ponos!...«

Razumljivo je, da je napad, ki ga je sprožila Moskva na mlado Titovo Jugoslavijo z vsjo ogabnostjo laži in klevet, odjeknil tudi med našimi izseljenci, ki živijo že mnogo let v Ameriki. To so stari delavci, ki pa živijo kljub temu, da jim je postala Amerika nova domovina, s srcem še vedno v stari domovini. Izpričenci, vojni zločinci, ki so se tjakaj priresili kot emigranti v zadnjih letih, izkoriščajo ta spopad v svoje protiljudske namene. Kakor so v domovini izdajali svoj narod Hitlerju in Mussoliniju, tako ga izdajajo tudi v tujini vsakomur, kdor jim je plača sleherni izdajstvo. Toda naši stari izseljenci so kmalu spoznali, kako je stvarijo. Jugoslovskega časopisje v Ameriki je v ogromni večini na strani Titove Jugoslavije in odločno obsoja voditelje sovjetske Partije, ki grozijo Jugoslaviji z epnaki sredstvi, kot je včasih grozil Hitler majhnim narodom. Odstavek iz dopisa Antona Jurca, starega delavca iz Detroita, od 15. avgusta 1949 se glasi:

»... Zadnje čase slišimo po radiu in čitamo v oseh časopisih o napadih Moskve in Kominformbira na Jugoslavijo. Iz poročil je razvidno, da si Sovjetska zveza silno prizadeva, da bi povzročila razkol med jugoslovskega narodi in Titom. Časnikarske agencije poročajo, da obvlada Tito situacijo. Pokazal je spet osemu svetu, da ni strahopetec, če je to Moskvi prav ali ne. Odkrito je povedal, da se ne bo pokoril ukazom zunanjega diktatorja, čeprav ta sedi v Moskvi ali kje drugje. Iz vsega tega pa tudi mi ameriški Slopani vidimo, da stališče Moskve ni pravilno. Moskva hoče držati male države pod kontrolo. Zanika narodom svobodo, demokracijo in pravico. Pred leti so bili Jugoslovani sužnji dinastij. Jugoslovskega narodi so danes združeni in svobodni. Prelili so potoke krvi in doprinesli ogromne žrtve v teku borbe za osvoboditev. Mar naj se ti narodi spet palnejo pod tujo kontrolo in pozabijo na ogromne žrtve? Vsak razumen človek se zgraža nad početjem Moskve in Kominforma!«

V dopisu iz Chicaga, priobčenega v »Prosveti« 1. septembra 1949 čitamo takole:

»Moskva je odprto posegla v ta boj in proglasila Tita za fašista. Vzporedila ga je v vrsto Hitlerjevega, Mussolinijevega in Francovega režima. V tem sigurno ni duha ne sluha o moralnosti, poštenosti, značajnosti in načelnosti. Mislim, da se bo Moskva iz te borbe, kakor tudi iz mrzle vojne, kaj naučila in pričela korakati po drugi poti — po poti proletarske moralnosti in poštenosti. Toda v tem smo se zmotili. S to

grdo gonjo in nesramnim obrekovanjem Titovega revolucionarnega režima, ki o moralnosti, načelnosti in poštenosti stoji visoko nad Moskvo in njenimi machiapeltskimi trabanti, se je v resnici pogreznila še na nižjo točko moralnosti. Tragedija je v tem, da ta moralizem ne škoduje samo ugledu ose Rusije, marveč je tudi v neizmerno škodo vsemu delavskemu gibanju. Koristi od tega ima edino svetovna reakcija... Trezen človek se čudi blaznosti Moskve in se čudi komunističnim proakom o raznih deželah, ki tako slepo droijo za njo...«

Naši delovni ljudje, kajpak, pišejo tudi pisma svojim sorodnikom in prijateljem v Ameriko. Iz teh pisem se odraža zlasti velika vera v osvobodeno domovino, ponos nad uspehi, ki so vsak dan večji in neomajna vera v pravilnost poti naše Partije. Res je, da se najdejo tudi pri nas ljudje, ki pišejo v Ameriko pisma, v katerih rišejo naše razmere v črni luči — toda to le z namenom, da v svoji požrečnosti trkajo na srca svojih sorodnikov v Ameriki, da jim pošljejo čim več paketov. Toda ogromna večina pisem naših ljudi so izraz, pravilnega in iskrenega odnosa do nove socialistične stvarnosti v Titovi Jugoslaviji. Tako piše Zdenko Pečar iz Ubeljskega pri Postojni svojemu sorodniku v Clevelandu takole:

»Dragi Franc! Po dolgih letih se oglašam. To je moje prvo pismo, ki potuje čez morje na drugi kopni svet. Ker ti nisem pisal v slabih časih, nisem hotel tudi sedaj, ko smo premostili veliko hudih težav. Prestali smo veliko hudega in naš ubogi narod je plačal drago svojo svobodo. Končno pa smo nanjo ponosni, ker smo razbijali moderne nemške divotije in jih uničili. Kljub osem letem si gradimo novo domovino in boljše bodočnost našim potomcem.«

Kdor je pošten in delaven, mu ni treba bežati od nas. Na žalost imamo tudi take ljudi. Ljudje so pri nas napajeni več jokati kot je resnice in pisarili v Ameriko in izkoriščati svoje ljudi na vse načine.

Res je, da nam marsičesa manjka. pomisliti pa moramo, da smo imeli oso domovino uničeno do skrajnosti. Izropani in odpeljani so bili vsi stroji iz naših tovarn, požgane vasi in mesta. Ostali smo kakor ljudje, ki so si rešili glavo izloženje, ko jim je hiša zgorela. Kar smo danes že storili in zgradili, temu se ves svet čudi. Počasi bomo tudi mi imeli svojo Ameriko.«

Takole pa piše Viktorija Jurca iz Podlipre pri Vrhniki svojemu rojaku v Detroitu:

»Naša vas dobro napreduje. Zgradili smo jez in električno centralo, tako, da ima zdaj vsaka hiša in vsak hlev električno razsvetljavo. Tudi stroje nam goni elektrika. Zgradili smo si vodovod. Ustanovili smo kmečko zadrugo in popravili smo cesto iz Podlipre do Vrhnike. Dela je dosti, lačni pa nismo, kot jo nekateri govorijo. Res je, da nam še telega in onega primanjkuje toda vsak dan je boljše!«

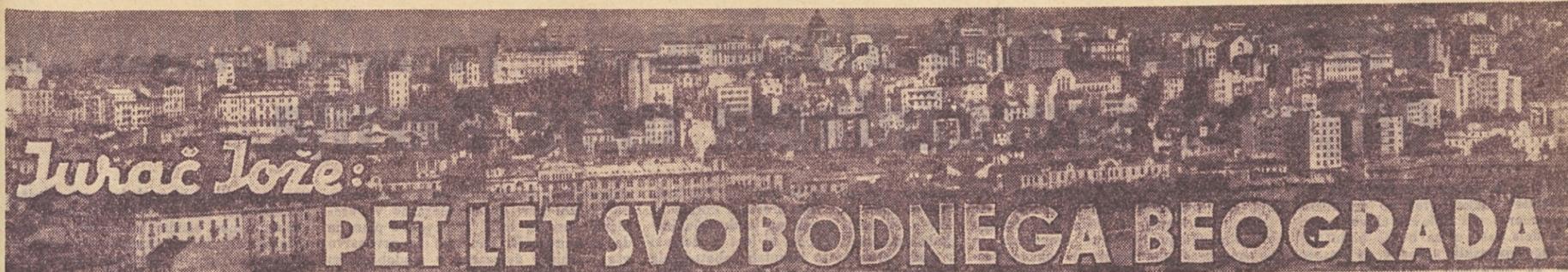
Lojze Zdravje, ki je bival mnogo let v Ameriki in je prišel sedaj v domovino pomagat graditi socializem, pa piše svojemu prijatelju v Kanado takole:

»Dragi prijatelj! Dam ti vedeti, da sem jako zadovoljen in da dobro žuim. Sedaj imamo tako lahko delo, da takega še nikdar nisem imel. Vozim ambulanco iz Ljubljane na deželo in nazaj. Vedno sem na poti. Vem, da veste o razkolu med Moskvo in Beogradom, toda ta nas je še bolj strnil skupaj. Večja solidarnost je med nami in vse bolj energično dela in gradi. Odločili smo se za izvršitev petletnega programa za osako ceno. Ne pustimo, da bi nam Moskva ali kdo drugi diktral. Ni sile, ki bi nas obrnila proč od maršala Tita. Pogrešamo slovenske napredne časopise, ki izhajajo v Ameriki, ker ne prihajajo redno.«

In tako romajo slovenska pisma iz Amerike v domovino in iz domovine v Ameriko. V teh pismih, ki so pisana tako, kot človeško srce čuti, je izražena globoka vera našega človeka v Partijo, ki ga vodi od uspeha do uspeha, zlasti pa miren samozavesten odnos do vseh ostudnosti Informbiroja — klevetniškega aparata Moskve, ki se mu je naša Partija postavila po robu za obrambo čistosti marksizma-leninizma.

pritiška zaščitila — ali vsaj poskusila zaščititi — in da bi slovenskemu in hrvaškemu ljudstvu v Juljski krajini zagotovila pravico do samoodločbe? Mar ni vzrok tega molka isti, kakor molka ob masakriranju demokratov v Atenah v decembru 1944? Čemu sprejem francoske črte 1. 1946 v Parizu, in sicer pospešeni sprejem za hrbtno jugoslovske vlade? Skratka, razdelitev »interesnih sfer« na Balkanu in vnaprej določene meje ne glede na želje prebivalstva, so nesporne zgodovinske dejstva. Ta dejstva pa govore o tem, da se vlada ZSSR pri reševanju velikih vprašanj svoje zunanje politike zateka k metodam, ki so jih došle v zgodovini uporabljale vse velesile, ne pa k metodam nove kvalitete — k socialističnim metodam.

Ni torej naključje, da so v Sovjetski zvezi revidirali oceno zunanje politike stare carske Rusije, da tam do neba povzdigujejo zgodovinske osebnosti, kakor je Suvorov, general Svete aliance proti Francoski revoluciji (in krivnik upornih ruskih kmetov v velikem puntu Pugajeva). Presenečeni zbor sto in sto Beograđanov v Društvu za kulturno sodelovanje z ZSSR med donavsko konferenco v juliju 1948 je lahko slisal sedanjega zunanjskega ministra A. J. Višinskega, kako je slavil ekspanzijo carskega imperializma na Balkan in jo tolmačil kot rezultat pritiska ruskega ljudstva na carsko vlado zaradi ljubezni množic do balkanskih Slovanov.

Stari, predvojni Beograd se je gradil tako, kakor so to hoteli takratni oblastniki, ki so imeli pred sabo samo en cilj: obogateti. Ni bilo govora o stremjenju po ureditvi dviga življenjske ravni delovnih ljudi, pred sabo so imeli take gradnje, ki so se amortizirale v 20 letih, da celo v 10 letih, dočim je »raja« živovarila v predmestnih, iz blata zgrajenih bivališčih. V Beogradu je bilo 76,9% vseh zgradb pritličnih in cenijo, da je v slabih stanovanjih živelo okrog 120.000 prebivalcev, ki tudi niso imeli sredstev za visoko stanarino, ki je povprečno znašala 40% mesečne zasluzka. Celu na skrajni periferiji mesta ni bilo mogoče dobiti stanovanja z dvema sobama pod 400 din.

O neki načrtni izgradnji Beograda ni bilo govora. To lahko vidite še danes. Na bivši občini je cvetelo podkupovanje in sleparjenje s cenami in parcelami. Spekulacija, to je bila tista vršina, ki se čaršijski gospodi ne da odrekatl. Tem »odlikam« se ni odrekal niti kralj. »Njegovo veličanstvo« je n. pr. pokupil za bogatelno ceno vse parcele ob sedanji Lemanjinovi ulici, še preden se je izvršila regulacija. Ko je prišla ugodna prilika je parcele prodal 20krat dražje. Podobno je storil eden bivših in zadnjih predsednikov beograjske občine, industrialca Ilić. Imel je kupljene številne parcele na periferiji mesta, kjer je dal kot predsednik izvesti tlakovanje. Vrednost parcel je s tem narasla in predsednik-industrialca Ilić jih je prodal po 50krat višji ceni, s čimer je »zaslužil« milijone... Pod takimi pogoji in razmerami se je razvijal Beograd. Potem je prišla vojna, bombardiranje od strani nemških hord in zaveznikov in lice Beograda je izgledalo še bolj žalostno.

Da bi se odstranila stihijska podoba Beograda in da bi se čimprej zacelile rane, prizadejane v času vojne ter zgradil tak Beograd, ki naj bi dostojno predstavljaval socialistično Jugoslavijo, je naravno treba izvesti ogromna dela. Zato je poleg zvezne in republiške vlade, ki je obe prizadevata, da bi se izgradnja čimprej izvršila, Izvršni odbor mesta Beograda v letu 1947 sprejel svoj petletni plan, ki predstavlja prvi odločni planski pristop k izgradnji Beograda in ustvarjanje boljših življenjskih pogojev njegovega prebivalstva, kakor to pravi v programu uredništvo nove revije »Beograd«, ki je pred nedavnim začela izhajati.

Petletni plan predvideva investicije v znesku 12.875 milijonov din. Od tega je določeno za izgradnjo že obstoječega mesta 8375 milijonov din, za izgradnjo novega dela pa 4500 milijonov din. Investi-

Dkor koli pride danes v Beograd, lahko vidi, da se gradi skoraj v vsaki ulici. Beograd dobiva novo lice na tej in oni strani Save. Poleg številnih stavb za stanovanja in kulturno udejstvanje Beograščanov, dobivajo z novimi zgradbami boljše lice Terazije, zraven pa se že

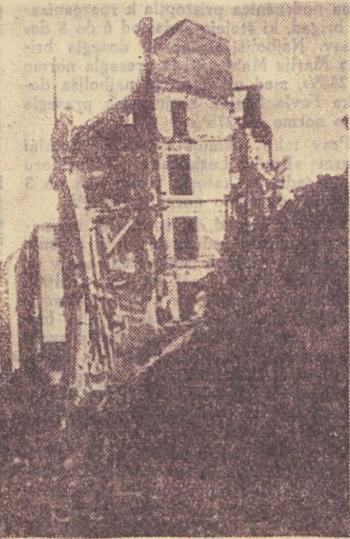
Takšne so bile beograjske ulice, ko so nemški fašisti 6. aprila 1941 bombardirali Beograd

dela na rekonstrukciji novega trga Marksa-Engelsa. Tudi drugod, pod Dedinjem, ob Cvijičevi ulici, na Karaburmi so nastali celi blokovi novih hiš. Na drugi strani Save, kjer je bilo pred leti še vse puščice, pa nastaja Novi Beograd. Nova zgradba Predsedništva vlade, Studentovsko naselje, nove stanovanjske stavbe. Stanovanjske zgradbe za študente nastajajo na površini 85.000 m². Štiri velike zgradbe, dolge po 240 m, bodo kmalu dograjene. Še letos se bo vesililo v nove prostore okrog 4000 akademikov. Zraven tega naselja pa gradijo 41 večnadstropnih stanovanjskih zgradb, kjer bodo stanovali delovni ljudje Beograda in Zemuna. Računajo, da bo konec leta tam stanovalo okrog 20.000 oseb. Na tem delu mesta pa bodo tudi gradili novo diplomatsko in novinarsko šolo ter pravno in gospodarsko fakulteto.

Zaradi velike gradbene aktivnosti v novem delu mesta pa gradbena dela v

Danes o teh dveh velikih tovarnah govorijo povsod pri nas in tudi v inozemstvu.

Zeleznik, to je kraj, kjer je tovarna težkih strojev, ki se izdelujejo v velikih svetlih tovarniških zgradbah. Ze drugo leto teče proizvodnja. Proizvodnja strojev

za izdelavo strojev. Poleg tovarne pa nastaja novo naselje za delavce in uslužbence tovarne. V 40 novih stanovanjskih stavbah se stanujejo delovni ljudje, 26 stavb gradijo a 90 jih še bodo. Vas, počeželje se je spremenilo v industrijski kraj, ki bo vsak dan večji.

Bezanija — Kombinat kovinsko industrijskih proizvodov. Delo na izgradnji se je začelo 15. maja 1947 l. in septembra lanskega leta je bila dovršena tovarna — prvi del kombinata — za izdelavo orodja. Letos 7. julija, na dan vstaje srbskega naroda, sta začeli obratovati še dve tovarni, ena za izdelavo električnih predmetov, druga za izdelavo novih strojev, ki jih potrebuje naša usnjarska, prehranbena in kemična industrija.

Obe tovarni že dajeta svoje proizvode. Naša industrija že uporablja njihove izdelke, ki jih je bilo treba poprej uvažati iz inozemstva. Tovarni bosta ponos velikega Beograda. Poleg njih zavzemajo že sedaj številna tovarna »Stalingrad«, tovarna nogavic »Partizanka«, tovarna obuvice »Proleter«, industrija motorjev v Rakovici, ladjedelnica, tovarna sladkorja na Čukarici, časno mesto v pogledu važnosti industrije v Beogradu. Na njegovem področju je zaposlenih okrog 100.000 delavcev.

SOLSTVO IN KULTURA

Beograd ima danes 42 osnovnih šol in 22 gimnazij, poleg tega pa še strokovne, tehnične in umetniške šole. V zadnjem letu so bile zgrajene tri šolske zgradbe, dve gimnaziji in ena osnovna šola. Učencev osnovnih šol je bilo konec leta 1948 23.000, dijakov v srednjih šolah pa 29.000. Število akademikov se je dvignilo od 5000, kolikor jih je bilo v zadnjem letu pred vojno, na 22.000 v letošnjem letu. Potrebe po šolskih prostorih so še vedno znatne, saj se ponekod vrši pouk v treh zmenah. To vprašanje bo vsekakor rešeno v naslednjih letih.

Kulturno prosvetno in umetniško udejstvanje se močno razvija v 44 društvih in 100 umetniških grupah. Aktivnih članov je okoli 5000. Društva »Abrašević«, »Goran«, »Cvetković« so znana po svojem uspešnem in vsestranskem delu na področju umetnosti. Pomembno vlogo igrajo tudi mestne in rajonske knjižnice. Samo v lanskem letu so imele vse knjižnice 207.326 obiskovalcev. Beograd je dobil po osvoboditvi tudi dva kinematografa, mestno glasbeno šolo, novo »Beograjsko gledališče« v Domu kulture IV. rajona, ki je bil lani zgrajen in ima dve dvorani, eno za kino-predstave s 520 sedeži, drugo za gledališke predstave s

640 sedeži. Razen Narodnega gledališča, ki obhaja letos 80letnico svojega udejstvanja, je bilo po vojni moderno preurejeno gledališko poslopje na Vračarju, v katerem je začela dajati svoje redne predstave novo ustanovljena »Jugoslovenska drama«. V umetniškem pogledu so predstave na zelo visoki stopnji, o čemer so se lahko prepričali tudi ostali kraji Jugoslavije, saj je »Jugoslovenska drama« gostovala v vseh večjih krajih Jugoslavije v letošnjem poletju. Zelo lepa pridobitev za Beograd, kakor za gledališko umetnost sploh je Letno gledališče v Topčiderju, ki je bilo lani v glavnem dograjen dom za železničarje, na drugem kraju Beograda, na Karaburmi, kjer je industrijsko naselje, pa je pred dovršitvijo nov dom kulture. Dom zida beograjski sindikalni svet na prostoru 3064 kvadrat. metrov. V njem bo telovadnica za 200 telovadcev, čitalnica, društveni prostori, rdeči kotiček, najlepša pa bo dvorana, ki bo lahko sprejela 850 gledalcev, v manjši dvorani, ki bo predvsem za predavanja, pa bo prostora za 300 oseb. V II. nadstropju bo še dvorana za konference ter 12 sob za razne sektorje umetnosti.

Pri Zvezdarni pa bo v bodočih letih zgrajen obširen »Park kulture in oddiha« in to na prostoru 700 ha. Tam bo tudi velik spomenik iz dobe narodnoosvobodilne vojne. V načrtu je med drugim tudi še gradnja umetniškega, vojnega in zgodovinskega muzeja ter velika koncertna dvorana za 2500 poslušalcev.

Na področju fizkulture je treba predvsem omeniti največji Stadion na Bal-

ija eno od prvenstvenih skrbí oblasti. Izvršni odbor Beograda ima med drugim tudi dve svoji bolnišnici. Lani so pridobili še dva oddelka z 240 posteljami, tako da imajo sedaj skupaj 883 postelj, dočim je v Beogradu skupaj z vsemi ostalimi bolnišnicami na razpolago 4000 postelj. Od strani Izvršnega odbora pa je še planirana gradnja paviljona za otroške bolezni in za porodnice.

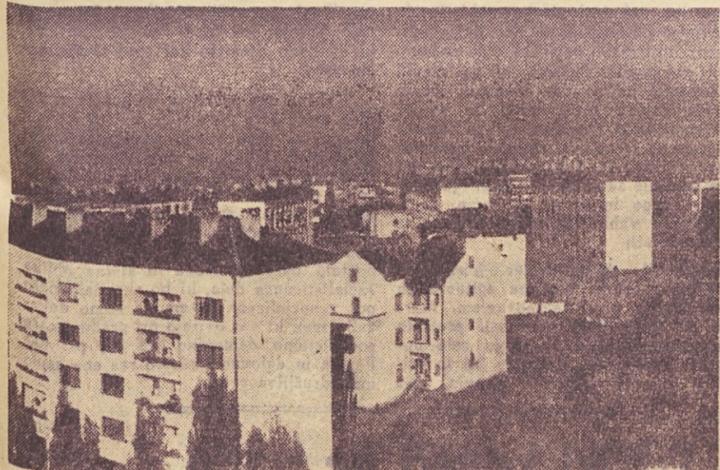
Po proračunu za letošnje leto znašajo investicije za ljudsko zdravje in socialno skrbstvo 84.434.000 din. Delo dispanzerjev je bilo v letu 1948 zelo uspešno 72.222 rentgenskih in 10.954 laboratorijskih pregledov. Razen tega so prejeli bolnišnici TBC 11.789 pnevmotoraksa. Da je bila borba proti tuberkulozi uspešna, vidimo tudi iz tega, da je število novih primerov odprte tuberkuloze padlo od 2749 v letu 1940 na 1799 primerov v letu 1948. V sedmih šolskih klinikah je bilo lani izvršeno 176.615 pregledov. K zdravstveni zaščiti spada tudi skrb za letni oddih študentov, saj je letos bilo v raznih okrevališčih okrog 5000 študentov in akademikov. V ta namen so prejeli podporo v znesku 3.600.000 din. V Beogradu je tudi 18 dijaških kuhinj, v kateri se hrani 5700 študentov, od tega števila pa dobi brezplačno hrano 2970.

Zaščita otrok pride močno do izraza v 76 otroških ustanovah, med katerimi je 25 vrčev in 13 jasli. Precejšnje število novih otroških restavracij je bilo odprtih v Tednu matere in otroka, tako da ima danes Beograd blizu 50 takih restavracij.

Da ima beograjsko prebivalstvo čim več blaga na razpolago na trgih, skrbí predvsem velika mestna ekonomija Pančevački Rit, ki meri 16.000 kvadrat. m. Tu gre predvsem za dovoz zelenjave. Kako skrbí Izvršni odbor za to ekonomijo,

Nova tovarna »Aleksander Ranković« pri Beogradu

Za naše delavce so ob Cvijičevi ulici v Beogradu zgradili 19 takšnih novih zgradb

cije za razvoj že obstoječega mesta so razdeljene tako, da pride na izgradnjo stanovanj 41,7%, na komunalna dela 25,5%, za prosveto 9%, za industrijo in obrt 6,3%, za trgovino in preskrbo 5,3% in za mehanizacijo gradbenih podjetij 6%. Poleg teh velikih zneskov je določenih v investicijske namene še 14 milijard dinarjev s strani zvezne in republiške vlade.

Da bi lahko pravilneje ocenili prizadevanje oblasti, je potrebno, da se seznamimo še z nekaterimi podatki. Do druge svetovne vojne je Beograd imel okoli 400.000 stanovanih, število prebivalstva pa je leta 1940 znašalo 320.000. V času vojne je bilo 11.500 stanovanih popolnoma uničenih, okoli 20.000 pa je bilo teže in laže poškodovanih. Stavbni fond je torej občutno padel, število prebivalcev pa je naraslo, saj je imel Beograd konec leta 1948 410.000 prebivalcev. Pomislimo samo na hip, kaj bi bilo, če ne bi prišlo po vojni do ljudske oblasti? Spekulacija, korupcija bi se bolj cveteli, na drugi strani pa bi deset tisoči živeli v še slabših razmerah, kakor pa pred vojno. Razvalin, ki jih danes ni več videti, bi bilo v takih razmerah še vse polno... Naša ljudska oblast pa je takoj po vojni najprej za 50 odst. znižala stanarino, istočasno pa je odločno začela z izgradnjo in obnovno Beograda. Tako je bilo že v teku štirih let obnovljeno in zgrajeno 1477 stanovanjskih zgradb oziroma 5500 stanovanj. Za leto 1949 pa je predvideno, da se zgradi še 8000 stanovanj, med katerimi je 2500 takih, ki so bila v gradnji že lani.

staremu delu prav nič ne zaostajajo. Vse je eno samo veliko gradbišče, kjer stalno dela okrog 25.000 delavcev zidarjev, poleg tega pa še dela prostovoljno okrog 40.000 mladine. Letos bo delalo prostovoljno tudi okrog 80.000 frontovcev Beograda, ki so se zavezali, da bodo dali 1 milijon ur prostovoljnega dela. Lani je vrednost prostovoljnega dela znašala 21 milijonov din. Za vsa ta velika stavbna in komunalna dela je določenih za letos skupno 9 milijard din, od tega zneska investira Izvršni odbor 3,5 milijarde din.

Ves napor oblasti in delovnih ljudi rodi sadove, ki jih že lahko vidimo na vseh krajih Beograda. Na tisoče stanovanih, kulturni domovi nove šole, nove zgradbe za državno administracijo, montažne zgradbe na Čukarici, vse to stoji že tam, kjer so bile pred nekaj leti še ruševine ali nizke pritlične stavbice. Na vsakem koraku lahko vidiš, kako raste in nastaja Beograd — ne več čaršijski in predstavnik eksploatatorjev, temveč mesto delovnih ljudi, glavno mesto socialistične države, ki bo predvidoma imelo po preteku 20 let že en milijon prebivalcev.

TOVARNA TEŽKIH STROJEV »IVO LOLA RIBAR« — KOMBINAT »ALEKSANDAR RANKOVIĆ«

Pred dvema, tremi leti v Zelezniku in Bezaniji — oboje v neposredni bližini Beograda — še ni bilo sledu po teh tovarnah. Toda obstajali so že načrti, ki so jih potem začeli uredničevati strokovnjaki, mladinske brigade in frontovci.

kanu. Je to Stadion Centralnega doma JA, ki bo obrtjen še letos. Na 34 betonskih krožnih stopnicah bo prostora za 60.000 oseb. Poleg Stadiona pa bodo še druga manjša igrišča. Pri Beogradu se gradi filmsko mesto in to na Košutnjaku, kjer je tudi Pionirsko mesto s 5,5 km dolgo pionirsko železnico.

Investicije za prosveto znašajo letos 47.388.000 din v primeru z 28.970.000 din v prejšnjem letu. Za kulturne ustanove pa je predvideno v tem letu 40.000.000 dinarjev. Tako vidimo, da tudi v glavnem mestu — kakor povsod v naši državi — podpira naša ljudska oblast kulturno-prosvetno delo, ki zajema vse večje število prebivalstva. Socialistična kultura je postala last delovnega človeka tudi v velikih mestih, kjer so si jo nekoč lastili samo »boljši ljudje« in ta velika sprememba nedvomno predstavlja ogromen korak naprej v kulturnem in idejno vzgojnem pogledu.

ZA VSAK DANJE POTREBE BEOGRAJSKEGA PREBIVALSTVA

Zdravstvena in socialna pomoč, kakor skrb za čim boljše preskrbo široke potrošnje delovnega človeka, predstav-

se vidi tudi iz tega da pripade od celokupnih investicij 21 odst. za to ekonomijo. Na ogromnem kompleksu se gradi 1390 objektov. Predvideni so hlevi za 4800 krav in 1800 telet, za 600 konj, 30.000 svinj itd. Potrebe beograjskega trga po zelenjavi bodo letos krite do 40 odst. To predstavlja okrog 3000 vagonov.

Vprašanje delovne sile je eno najbolj perečih za nadaljnji razvoj mestne ekonomije. Letos so zelo učinkovito pomagale brigade, samo ob nedeljah pa je do sedaj šlo na prostovoljno delo več kakor 30.000 frontovcev. Lani so zgradili na ekonomiji tudi progo, s čimer so pospešili transport pridelkov.

Ekonomije pa imajo tudi beograjska podjetja in ustanove. Do sedaj je 91 takih ekonomij, ki prav tako uspešno skrbijo in dopolnjujejo preskrbo. Letos bodo samo na teh ekonomijah zredili okrog 5000 svinj. Samo v beograjskih restavracijah in menzah se hrani okrog 70.000 abonentov, ki imajo vsi hrano po R1 nakaznici.

Navedli smo samo nekaj glavnih značilnosti poveljnega razvoja Beograda. Ena najpomembnejših bodočih nalog pa bo realizirana z generalnim planom rekonstrukcije in izgradnje vsega Beograda. Pred nedavnim si je ogledal vse načrte predsednik zvezne vlade maršal Tito z nekaterimi člani Politbiroja CK KPJ. Prva dela so že začeli izvajati. Gre predvsem za rekonstrukcijo železniškega prometa. V ta namen so začeli z gradnjo železniškega predora pri Kijevu, ki bo dolg 1518 m.

Beograd proslavlja petletnico svoje svobode v novi Titovi in ljudski demokratični Jugoslaviji poln delovnega razmaha, ki ga do sedaj ni poznal.

Beograd se gradi in razvija v ponosno mesto socialistične Jugoslavije, Beograd — v borbi z vsemi vrstami okupatorjev od Turkov pa do fašistov, Beograd — v stari Jugoslaviji zatočišče gnile monarhije in njenih privržencev na eni strani na drugi pa s svojimi demonstracijami in velikimi dogodki od Obznane pa vse do marčevskega upora, ta Beograd je danes ponosno mesto svobodne federativne ljudske republike Jugoslavije.

Slava borcem, ki so dali svoja življenja za svobodo našega glavnega mesta!

Veliki stadion Centralnega doma Jugoslovenske armade v Beogradu je največji in najmodernejši ne samo v naši državi, ampak tudi na Balkanu

Borba za večjo storilnost - revolucionaren odgovor souvažnikom naše Partije

Silen in mogočen delovni polet naših narodov, odkar gradimo socializem in se sleherni naš delovni človek zaveda, da dela zase in za boljše bodočnost vseh jugoslovanskih narodov, je dosegel doslej že naravnost zaviljive uspehe. V njih se odraža tolikšen delovni heroizem, tolikšna volja, požrtvovalnost in brezprimerna ljubezen do nove socialistične domovine, kakršno zmogorejo le takšni narodi, kakor so naši, ki so brezmejno predani svoji Partiji in ki globoko zaupajo v svoje sedanje partijsko vodstvo s tovarišem Titom na čelu, ker vedo, da je to vodstvo bilo, je in bo ostalo s svojim ljudstvom, pa naj pride kar koli, ker vedo, da se to vodstvo ni in se ne bo nikdar ločilo od delovnih množic, ker vedo, da to vodstvo ni in ne bo nikdar hlapčevsko prodajalo interesov svojih delovnih ljudi, ampak bo dosledno, opirajoč se na načela marksizma-leninizma, branilo čast, pones, svobodo, enakopravnost in pravice svojega ljudstva. Zato vsi ti uspehi in zmage vsak dan znova dvigajo zavest in ustvarjalno silo naših delovnih množic, ki ne štedijo nobenih naporov in jim ni žal nobenih še tako velikih žrtev.

Naši delovni ljudje vedo, kaj pomeni za nje Partija. Oni vedo, da jih je prava Partija in prav to vodstvo, katero danes tako podlo in ogabno klevetajo voditelji boljševiške partije in ljudsko-demokratskih držav, uspešno vodilo do popolne zmage nad pobesnelim okupa-

torjem, oni vedo, da je prav ta Partija bila sposobna privedi množice do tako hitrih zmag, kakršne smo dosegli pri obnavljanju porušene domovine, in da smo prav pod vodstvom takšne Partije, kakršna je naša, bili zmorni prebroditi vse težave, ko so zgrmele na nas prve laži in klevete informbirojevskih voditeljev, ki so s sabotažami, z diverzantskimi akcijami, z odpovedjo trgovinskih pogodb in prekinitvijo dobav hoteli zatreli zgraditev socializma, zadržati delovni polet ljudskih množic in napraviti iz nas gubernijo brezpravnih narodov.

Vse te njihove podlane in pokske, kako bi zavrla v novi Titovi Jugoslaviji zgraditev socializma, so se razbili ob silni volji in enotnosti naših množic. Brezprimerno delovno junaštvo se je ob informbirojevskih klevetah, lažeh, provokacijah, natelevanjih in hujskanju zoper našo državo in partijsko vodstvo še stopnjevalo. Iz vrst udarnikov, novatorjev in racionalizatorjev, ki so stali v prvih borbenih vrstah, so takrat zrastle pobudniki novega gibanja — gibanja za večjo storilnost.

Alija Sirotnovič, Skobič, Mijatović in Ramović, ki so s svojimi izrednimi delovnimi zmagami prvi porušili rekorde stahanovskega gibanja, so v rudarstvu potegnili za seboj še druge in dali pobudo, da je v odgovor na vse te ogabne klevete voditeljev informbirojevskih držav zavzelo to gibanje konkretne oblike tudi v Sloveniji.

TRBOVELJSKI RUDARJI SO BILI PRVI...

Prva brigada, ki je začela v Sloveniji tekmovali po Sirotnovičevem načinu, je bila 12članska mladinska brigada »Mihe Marinka«, katero vodi tov. Alojz Petek iz Trbovelj. Ta brigada je namreč 28. avgusta v eni izmeni nakopala 517,9 tone premoga in s svojo delovno zmagajo potolkla dotakratni jugoslovanski rekord, ko je dosegla storilnost — 48 ton premoga na moža. Teden dni kasneje je že tudi brigada Antona Zagoriška, ki šteje 13 mož, nakopala 966 ton premoga in s tem znatno preseglja dotakratno storilnost, saj je vsak član te brigade nakopal po 74,5 tone premoga v tej izmeni, kar predstavlja v primerjavi z običajno normo, ki znaša 12 ton na moža, prekoračenje kopaške dnevne norme za 521%. Poleg teh dveh brigad pa je tekmovalo še 8 brigad, v katerih je vključenih okrog 100 rudarjev.

Te brigade, ki zajemajo vsega okrog 125 rudarjev, so izzvale med ostalimi rudarji v rudniku Trbovelje nov delovni polet, tako da že danes stalno presega normo za 20 do 30%. Vse brigade delajo na širokem čelu ter so porazdeljene po vzhodnem in zapadnem obratu trboveljskega rudnika.

V rudniku Zagorje so zlasti vidni uspehi štirih brigad, od katerih ima vsaka po 6 do 10 članov. Najboljše uspehe med njimi je dosegla 10članska brigada Feliksa Štancarja, ki je nakopala v eni izmeni 493 ton premoga, t. j. 49,3 tone na vsakega člana brigade. Da storilnost teh brigad zaostaja za storil-

nostjo v drugih rudnikih, je vzrok v tem, ker so brigade v trboveljskem rudniku tekmovala na širokem čelu, ki je mehanizirano in so strelanke ter tekoči trak opravili ves potreben transport do spiralnega jaska, medtem ko so to delo v zagorskem rudniku in drugod, kjer teh pogojev ni, morali opraviti sami člani brigade, zaradi česar je bila kopaška storilnost v teh rudnikih sicer manjša, dejansko pa rudniški učinek večji.

Trboveljski rudnik ima tudi edini možnost odkopavanja premoga na širokem čelu medtem ko takšnega odkopa drugi naši rudniki v Sloveniji nimajo, zato morajo ti rudniki iskati drugih načinov dela. V Trboveljah so zato delo organizirali tako, da skrbje kopači samo za izkop premoga, tesarji skrbje za tesarbo, posebna skupina pa je zaposlena pri mehaniziranem odvozu v Trboveljah, ki namreč menja, da je mogoče doseči znatno večji uspeh, če se odkopava samo v eni izmeni, v ostalih dveh izmenah pa opravljajo vsa ostala pripravljalna dela, kakor je tesarjenje, popravljanje tira ali transportnih naprav in premeščanje strelank. Popolnoma drugačnega mnenja pa so rudarji velenjskega prometovnika, ki skušajo uvesti nov način odkopavanja, pri katerem bodo odkopavali od spodaj navzgor. Dosedanji način, da bi prejšnja izmena samo razstrelila premog, naslednja izmena pa naj bi samo odvažala odstreljeni premog, se jim ne zdi najboljši. Mnenja so, da bi bilo treba združiti vse številke v isti etaži, obenem pa povečati število delovnih mest, ker se bodo na ta način lažje razvrstili pri delu in kopači in nakladalci. Ta način dela pa je seveda mogoč le pri mehaniziranih širokih čelih in pri prečnih odkopih.

BORBO ZA VEČJO STORILNOST DANES OSVAJAJO TUDI ŽE VSE OSTALE PANOGJE

Po prvih uspehih, ki so jih v borbi za večjo storilnost zabeležili rudarji, so se tem kot prvi pridružili tekstilci, njim pa kovinarji, usnarji, gradbinci, delavci kemične in živilske industrije. Iz vrst tekstilcev sta bili tkalnica hlačevine v Celju in litijska predilnica prvi, ki sta pristopili k tekmovalju za večjo storilnost. Vzglodom teh dveh so se drug za drugim začeli odzivati še ostali kolektivni Inteks v Kranju, Predilnica in tkalnica v Trzinu, Mariborska tekstilna tovarna, Združene tovarne svile in Tovarna volnenih in vigočna-izdelkov v Mariboru, Tekstilna tovarna v Št. Pavlu pri Preboldu, nato pa vse ostale tekstilne tovarne, tako da lahko trdimo, da danes skoraj ni kolektiva iz tekstilne stroke, v katerem se ne bi razvijala borba za večjo storilnost.

Najboljši uspehi, kako čim bolj izkoristiti stroje, so bili doseženi v Mariborski tekstilni tovarni, kjer je dosegla tkalca Julijana Kranjo 98,6%no izkoriščenje stroja. V predilnici istega kolektiva je brigada »Slava Klavora« izdelala na vrentensko uro 30,22 gr preje. Na avtomatičnih starih pa je brigada Marije Turk preseglja v tkalnici v Št. Pavlu pri Preboldu na 82 starih avtomatskih Northrop starih z eno pomočnico in dvema natekalkama navitkov normo za 410%, kar je nedvomno do sedaj največji uspeh v tekstilni industriji. Izmed vseh kolektivov v tekstilni industriji je to gibanje najbolj množično zajelo Združene tovarne svile in tovarno volnenih in vigočna-izdelkov v Mariboru.

V usnarjski stroki je do sedaj pristopilo k novemu načinu dela za večjo storilnost 8 kolektivov. V tovarni »Triglav« Trzin in »Standard« Kranj se je za ta način dela izreklo vse članstvo s 418 delavci, ki tekmujejo v 54 brigadah. Najboljši uspeh izmed vseh teh kolektivov, ki tekmujejo za večjo storilnost, je pokazala brigada Alojza Avgustinčiča v tovarni »Indus« v Ljubljani, ki je svojo

minutah rekord, ko je sezidala 73,6 kub. metrov zidu in s tem preseglja normo za 498%. Še večji uspeh pa je dosegla brigada Emberšek-Maček, ki je s 16 delavci v petih urah in 10 minutah zabetonirala 72,84 kub. m in preseglja normo za 655%. Na ta način so delavci gradbene stroke pridobili samo v Guštanju v enem samem dnevu nad 2000 delovnih ur.

V Tovarni verig Lesce in tovarni poljedelskih strojev se je tekmovalje za večjo storilnost vršilo doslej predvsem med posamezniki in ne med brigadami, ko so presegljali svoje norme od 250 do 283%. V tovarni avtomobilov je sindikalna podružnica pristopila k reorganizaciji brigad, ki štejejo sedaj od 6 do 8 delavcev. Najboljši uspeh je dosegla brigada Marije Maher, ki je preseglja normo za 253%, med njimi pa je najboljša delavka Pavla Žgalin, ki je sama preseglja svojo normo za 278%.

Prav tako tekmujejo tudi v Metalni tovarni »Franc Leskošek« v Mariboru dve brigadi, od katerih vsaka ima po 3 člane, ki presega normo za 154%.

Od vseh brigad, ki so doslej tekmovala v kovinski industriji, je to gibanje naletelo na najbolj množičen odziv v mariborski livarni, saj že ena tretjina vseh brigad tekmuje za večjo storilnost. Doslej je dosegla najboljši uspehe brigada Jožeta Zorka, ki je preseglja svojo dnevno normo v kobilni livarni za 476%. V guštanski železarni pa sta dosegli najboljši uspehe livarski brigadi Nagliča in Polanca, ki sta preseglji normo za 566,7 odstotka.

V jeseniški železarni so doslej začeli tekmovali za povprečno storilnost posamezni oddelki. Minulo nedeljo so v obratu Javornik II spet tekmovala vse tri izmene v žični valjarni. V Opekarni sta med seboj tekmovali brigadi tov. Ivana Šorna in Lovrenca Arha. Prva je imela tri, druga pa 4 delovne skupine. V Šornovi brigadi je bila najboljša skupina mlinov, ki je preseglja normo za 250%. V Arhovi brigadi pa je bila najboljša skupina ročnih oblikovalcev šamotne opeke, ki je preseglja normo za 444%. Opekarna ima najboljše organiziran brigadni delovni

Dosedanje napake bo treba čimprej odpraviti in izkušnje ter metode dela medsebojno izmenjavati, da bo gibanje za večjo storilnost postalo še bolj množično

O čem govore ti uspehi?

Vsi ti uspehi pričajo, da borba za večjo storilnost, ki se je razvela sprva le v rudarstvu, postopoma, ponekod celo že množično, prehaja v vse panoge naše gospodarske dejavnosti in da so delovne množice to borbo zavestno sprejele ter jo prav sedaj navkljub ostudni gonji voditeljev informbirojevskih držav, ki hočejo ovirati našo graditev socializma z gospodarsko blokado in obtožujejo naše državo in partijsko vodstvo najbolj podlih »zločinov«, še bolj stopnjujejo.

Kakor je to gibanje za večjo storilnost pokazalo doslej svoje dobre strani za izpolnitev naših planskih nalog v tretjem letu naše petletke, pa pri tem vendar le ne smemo prezreti napak, ki so se doslej v tej borbi dogajale, če hočemo, da bo to gibanje obradilo še boljše sadove. V večini primerov se je doslej to gibanje skoraj povsod razvijalo prav za prav le v znamenju rekordov. Poleg trenutnih uspehov, ki so se odražali v visokem prekoračenju norm, pa je vendarle ta rekorderska borba pustila vsaj za nekateri del delavcev, skupin ali brigad, ki so tekmovala, slabe posledice za proizvodnjo, ko je zaradi prevelikih telesnih naporov tekmovalcev naslednji dan proizvodnja občutno padla. V jeseniški železarni se je na primer dogodilo celo to, da so morale 4 brigade zaradi nadurnih naporov prenehati s tekmovaljem. Zato bo treba v bodoče borbo za večjo storilnost preusmeriti tako, da to tekmovalje ne bo omejeno le na eno ali dvodnevno tekmovalje, ampak bo raztegnjeno na daljše razdobje, pri čemer bo treba skrbeti za izboljšanje organizacije dela, ki je najvažnejši čimtelj za stalno dviganje storilnosti, ne da bi se pri tem prekomerno izkoriščale fizične moči posameznika.

V gradbeni stroki pa so bili zopet primeri, ko so nastale težave zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev in prepočasne dovoza cementa. V rudnikih skrbj posamezne brigade, ki tekmujejo, kako bo funkcioniral odvoz, ker ni na razpolago dovolj vozilov. Tako manjka v rudniku Hrasnik 121 vozilov, v Velenju pa 50. Če bi pa bila vzpostavljena koordinacija med rudniki in bi uprave rudnikov imele pregled nad vozilki, pa bi bilo mogoče to napako odpraviti. Tako so se na primer rudarji rudnika Laško pritoževali, da jim primanjkuje vozilov, čeprav je bilo ugotovljeno, da imajo 82 vozilov preveč in da ti vozilki niso v obratu le zaradi malenkostnih okvar.

Kljub temu, da so upravno-operativna vodstva pokazala razumevanje za to gibanje, pa se še vedno najdejo primeri, da tehnično osebje ne pomaga dovolj delavcem, ki se navdušujejo nad uspehi iz tekmovalja. Številni delavci so že večkrat skušali s majhnimi predlogi izpolniti organizacijo dela, da bi se tekmovalje hitreje in nemoteno odvijalo. Toda njihovih predlogov niso povsod upoštevali tako, kakor bi bilo treba. V Trboveljah je bila na primer progla zelo zanemarjena, na odkopih pa so imeli delavci tako slab zrak, da so delali komaj po 6 ur. Nekateri izmed delavcev so predlagali upravi obrata, naj to nepravilnost odpravi. Uprava obrata pa je s tem delom, ki bi ga lahko opravila dva de-

sistem. To ji bo v veliki meri pripomoglo, da bo kot prvi obrat železarne v Jesenicah dosegla letni proizvodni plan in da je najresnejši kandidat za prvenstvo vse jeseniške železarne v medobratnem tekmovalju za letošnje leto.

Brigade lesne industrije in gozdnih delavcev so v tej borbi izvojevale nove zmage

Množično obliko tekmovalja po zgledu Sirotnoviča je zavzelo v nedeljo tudi tekmovalje v Tovarni upognjenege pohištva na Duplici pri Kamniku, ko je v tem tekmovalju sodelovalo kar 53 brigad. Brigada Janeza Svetlina je že ob 8. uri jutraj dosegla svojo dnevno normo za 150%. Do desete ure dopoldne je ta brigada že preseglja normo za 478%, uro pozneje že za 588%. Resen tekmeč ji je bila brigada Pavla Učarja, ki je opoldne s 4 sodelavci preseglja normo za 634% in pustil brigado Janeza Svetlina za 632% presežene norme za seboj. V celoti je oddelek stolarne, t. j. politirna, montaža in strojna preseglja dnevno normo za 202%, oddelek strojne mizarne za 590%, ročne mizarne pa za 600%.

Takšne in podobne uspehe v borbi za večjo storilnost so dosegli še številni drugi kolektivni v strokah, ki smo jih navedli, pa tudi v kolektivih grafične in opekarske industrije, železničarjev ter kolektivni lesnih in gozdnih delavcev. Med temi se ponašajo z najboljšimi uspehi: Vidličeva desetina iz Gozdne uprave Straža pri Novem mestu, ki je dosegla 590% svoje norme; Nikoličeva desetina iz Kočevske Reke 587% ter Bernardova desetina iz Gozdne uprave v Škofji Loki, ki je dosegla 560% svoje norme. Prvi dve desetini sta delali z dvema delavcem, zadnja pa s 7. Po zadnjih podatkih je v borbi za večjo storilnost iz vrst gozdnih delavcev sodelovalo 62 desetini s 357 delavci, ki so v celoti preseglji normo za 212% in dosegli od normirane količine 2 in pol kub. metra na moža storilnost 7,79 kub. m na enega delavca.

lavec v največ dveh urah, odlašala tako dolgo, dokler niso nastale motnje in škoda pri proizvodnji.

Krivo do takšne primere nosi tako uprava podjetja, ki s svojim tehničnim osebjem ne sledi težnjam delovnih množic, krive pa so končno tudi sindikalne podružnice, partijske organizacije in posamezni funkcionarji, ki ne znajo pravilno pristopiti do teh ljudi in jim s primerno obrazložitvijo prikazati pomen in važnost takšnega gibanja, kakor je gibanje za večjo storilnost. V Mariboru na primer so nekateri strokovnjaki še do nedavnega omalovaževali nov način tekmovalja in izražali pomisleke, da se bodo stroji pokvarili. Delavci, ki so razvili tekmovalje, pa so jim dokazali, da je mogoče zvišati proizvodnjo, in so te ljudi znali tako zainteresirati za tekmovalje, da so se nehotje vključili v tekmovalne priprave in delo samo. Danes pa se te izkušnje že prenašajo iz enega podjetja v drugo in to na ta način, da k tekmovalju vabijo najboljše delavce iz drugih podjetij.

Učinkovit spremljevalec borbe za večjo storilnost je nazorna agitacija in popularizacija pred tekmovaljem. Marsikje so temu delu posvečali premalo pozornosti, ponekod pa so jo celo popolnoma zanemarili, kakor je bil to primer v tovarni »Intex« v Kranju, kjer

Tržiški kovači ne bodo zaostajali za Kroparji

Že na množičnem sestanku Tržiške tovarne kos in srpov se je dalo ugotoviti, da bo napovedano tridnevno tekmovalje zelo ostra borba med posameznimi brigadami in samimi brigadirji.

V obratu se je začela splošna diskusija o stanju raznih strojev, o možnosti dobrega poteka tekmovalja. Tekmovalna komisija je v času priprav obiskala vse tri obrate, ugotavljala posamezne pomanjkljivosti pri strojih, se posvetovala z izkušnimi delavci o najbolj splošnem evidentiranju doseženih rezultatov, o nujnih popravilih, katera je nujno izvršiti pred samim pričetkom tekmovalja.

Ura je 5. Miličnik se vrača iz obrata III ter obstoji pred vrati tovarne. Kaj pa to pomeni, da so naši delavci danes tako rani, saj se delo začne šele ob 6. uri. Danes tekmujejo — mu odgovori eden izmed njih in hiti v obrat k svojemu stroju, katerega pregleduje, maže in čaka signala za začetek dela.

Tudi tov. Joža je danes prej zakuril peč kot običajno, saj se tudi on zaveda, da tekmuje in da je tudi od njega odvisen rezultat tekmovalja.

Kot eden zaropčeje stroji. Spretno roke naših kovačev previdno usmerjajo udarce, kajti vsak izgubljen udarec pomeni izgubo dragocenega časa.

Ob devetih objavah tekmovalna komisija prve rezultate. Dobri so pravi tov. Pančur, nisem pričakoval takih,

uprava podjetja ni poskrbela za ocenitev tekmovalja, niti ni objavljala doseženih uspehov med samim tekmovaljem, opustila je celo objavo uspehov ob zaključnem tekmovalju in rezultate objavila šele nekaj dni kasneje, kar prav gotovo ni najboljše vplivalo na razpoloženje tekmovalnih skupin, niti ni dvigalo navdušenja med tekmovalci in ostalimi delavci. Vse drugače, ko so s pomočjo zvočnih naprav in desk uspehe objavljali vsakih deset minut, pol ure ali vsako uro, pa so znali to organizirati v jeseniški železarni, Untesiliji, v tovarni upognjenege pohištva v Duplici pri Kamniku, v Mariborski tekstilni tovarni in drugod. Slednji imajo nazorno agitacijo tako vzorno izvedeno, da že takoj ob vstopu v tovarno lahko vidiš, kdo tekmuje in kakšne uspehe dosegajo.

Ena izmed grobih napak, ki so se doslej dogajale ponekod, pa je bila, da so bile priprave, tako politične kot tehnične, slabo izvedene. Povsod tam, kjer so bile priprave za začetek tekmovalja po zgledu Sirotnovičevega gibanja dobro izpeljane, to je sindikat skupno s partijsko organizacijo in upravo podjetja pripravil vse potrebno, je tudi tekmovalje obradilo naravnost občudovanja vredne uspehe. To najbolj nazorno kaže primer tekmovalja za večjo storilnost v tovarni Metalnih konstrukcij »Franca Leskoška« v Mariboru, kjer je sprva vodila tekmovalje sindikalna podružnica brez pomoči tehnične vodstva, zaradi česar je trnela kvaliteta dela, ki se je odražala v povečanem izmečku. Ko pa je bilo kasneje naslednje tekmovalje pripravljeno skupno s tehničnim vodstvom in so bile tako tehnične kakor politične priprave temeljite izvedene, pa so se pokazali tudi mnogo boljši rezultati. Še bolj množično pa bo postalo to gibanje, če bo slehernega aktivista vodila misel, da je treba najtesneje sodelovati z okrajnimi in krajevnimi sveti pa tudi z oblastnimi odbori, ljudsko mladino. Osvobodilno fronto, AFŽ in predvsem s Partijo.

Osnovni pogoj za dobre uspehe pa je delovna disciplina, katero bo treba še marsikje utrditi, zato bo naloga sindikalnih podružnic, posebno pa kulturnoprosvetnih komisij in referentov, da s kulturnoprosvetnim in ideološkopoličnim delom v slehernem članu sindikata razvijajo močno in neuklonljivo politično zavest. Zato je dolžnost sindikalnih organizacij, da vse te in podobne napake odpravijo, upravno vodstvo čim bolj zainteresirajo za to gibanje, delo pravilno organizirajo, poskrbijo za pravočasen dovoz materiala in surovin v ustrezajočem asortimentu, še bolj izkoristijo vse racionalizatorske in novatorske predloge, izvedejo v današnjih pogojih možno mehanizacijo, postavijo na vsakem delovnem mestu dobro kontrolo in evidenco, poskrbijo za popularizacijo uspehov in najnovejših načinov dela, ter pravilno nagraditev vsakega posameznika, da si bo to gibanje za večjo storilnost še uspešneje utiralo pot med delovne množice, ki ga bodo osvajale kot svoj stalen način dela.

Kakšne neprecenljive prednosti za naš plan prinaša to gibanje in kaj to gibanje pomeni za našo mlado socialistično gospodarstvo, lahko ocenimo že danes, ko poznamo tudi prve težave in napake, ki so se pojavile v njem. In prav zato, ker te napake poznamo, je dolžnost nas vseh, da se z vso odločnostjo borimo, kako jih bomo čimprej odpravili, da bo to gibanje postalo tista množična in stalna oblika socialističnega dela, ki bo skrajšala našo pot v socializem. S tem pa bomo dokazali vsem, ki nas ovirajo pri graditvi naše socialistične domovine, da sta pri nas Partija in delovno ljudstvo res ena sama nerazdružljiva celota.

mu dodata tov. Šparovec in Ahačič. Tov. Mally začne z delom. Na grafikonu vpisuje dosežene rezultate. Črta na grafikonu se dviga in doseže svojo najvišjo točko pri tov. Šparovcu Kristjanu. Zaznamuje mu 172% norme. Tudi ostali rezultati so dobri, n. pr. tov. Barabaš Franc je dosegel 164%, tov. Teyrovsky Franc 157%, Valjavec Marjan 153%, Smid Franc 152%, Zaletež Franc 148% itd.

Že po prvih rezultatih smo lahko ugotovili, da je bilo tekmovalje dobro pripravljeno, kajti v obratu ni niti enega, ki ne bi prekoračil svojega povprečnega delovnega rezultata.

Na grafikonu se vrste doseženi uspehi prvega, drugega in tretjega dne tekmovalja. Iz njih lahko razberemo ostro borbo, katero vodi ves kolektiv za izpolnjevanje svojih obveznosti. Končni rezultati nam potrjujejo pravilno tolmačenje socialističnega tekmovalja v podjetju in so rezultat visoke zavesti delavca v socialistični družbi.

Rezultati zadnjega dne tekmovalja, ko so dosegli tov. Barbir Irma 215%, Jezeršek Jernej 208%, Avsec Andrej 207%, Šparovec Kristijan 206%, Zaletež Franc 201%, Korpič Stefan in Barabaš Franc, so nam garancija, da naše podjetje izvršilo svoje planske naloge do 29. novembra, zato nam je porok tudi ves kolektiv, ki si je to nalogo sam zadal in jo tudi častno izpolnjuje.

OB 30 LETNICI USTANOVITVE ZVEZE KOMUNISTIČNE MLADINE JUGOSLAVIJE

JUNAKINJA MAJDA ŠILČEVA

Odlomek iz njene biografije

Drug za drugim so minevali megleni oktobrski dnevi, jesenska ofenziva pa je rasla vedno bolj. Če so imele slovenske partizanske brigade v tem kratkem času od italijanske kapitulacije in posebno od prvih oktobrskih dni za sabo številne boje, lepe zmage, pa tudi neuspehe. Po Dolenskem so se odigravale dan na dan nikjer popisane epopeje, začelja se je slavnostna Ilva gora.

Bilo je v zadnjih dneh oktobra. Že dvanaesti dni je X. ljubljanska brigada vztrajala brez hrane in brez spanja na položajih. Parola, ki je bila zmučenim borcem takrat pred očmi bolj kot skodelca hrane ali toplo ležišče, ki bi jih zazibalo v sladki sen, je bila: vzdržati! Vzdržati pod vsako in za vsako ceno! Zbif in zmučeni Majdini tovariši, ki jim je bila že dvanaesti dan edina hrana s njim in edina postelja blatni položaj, so si sanjali za slehernim drevesom hišo. V takih krutih dneh brez spanja in hrane, v zimi, snegu, dežju in neprestani napetosti je bila partizanom misel na zmagavo, na dan, ko bo svoboda, ko bodo v dolinah, v Ljubljani, edini kruh, ki jim je, čeprav samo za hipe, poležil že dolgo dnevi glad; bila jim je edina topla obleka, ki jih je zavila in odela; bila jim je edina postelja, ki jih je osvežila za nov naporni pohod...

Pohod za pohodom, zdaj pa že dvanaesti dni brez vsega, to je bilo za borce velika preizkušnja njihove vzdržljivosti, preizkušnja pred hudo zimo, ki si je niso smeli nič kaj rožnato slikati. Dvanaesti dan je bilo dano zjutraj povelje za potek. V hitri zakurjeni ognji so prijavili k sebi grude premrznjenih partizanov. Pristavljeni so bili tudi že kolli — takrat pa so kakor strela z jasnega padli sredi med borce — Nemci! Nastal je preplah, zmeda, kričanje, pokanje, pravi pekel! Vsakdo je dobil v hipu spet podsetljeno moč, vsakdo je planil za prvo zavetje, od koder je lahko nameril puško. Vmes so bili tudi taki, ki so se preplašeni razkropili in razbežali brez cilja. Toda prav tako bliskovito, kakor so se pojavili Nemci, se po nekaj bežnih trenutkih, ko se je za spoznanje že pogledala prva zmeda in kričanje, začel sredi bojišča vsepreplušujoči Majdin klic: »Komunisti in Skojevci — za mano! Juritiš!« In najprej iz enega, kratak hip nato pa še iz nestranih grl je zadonela gromka pesem: »Hej, brigade, hitite... Naj mašina zagodi... Ta glas je bil v zmedo kakor toln brodolomec, kakor rešilna vrva v dnu črnega prepada. In bliskoma so se ga oprile vsi. Spet so začutili pogum, spet so videli pred seboj le eno: svobodno življenje ali junaško smrt. Val ognjevitnega bojnega navdušenja je pljusnil Nemo stran in nato je še dolgo trajal nadčloveški boj iz oči v oči, z nožem nad nož. Od vse Majdine skupine je ostalo, ko so potihnilo zadnji strelji premaganih in z bojišča potisnjenih Nemcev, le deset tovarišev pri življenju... Deset junakov, ki so se, ko so se spet znašli, s solzami v očeh in s podvojenim čulom tovaršstva objemali in poljubljali, si stiskali roke in ne znali od sreče in obenem od žalosti za izgubljenimi tovariši najti besed, s katerimi bi drug drugemu povedali stotera, pa vendar ista čustva. Le Majda je našla nekaj skromnih besed za vse. »Da, dobro smo se držali,« je dejala moško mirno. »Svobodno živeti — to pomeni danes: boriti se! In še se bomo borili, fantje! Še! Vse tja do zadnje stopinje slovenske zemlje bomo brez milosti

gnali vse, kar se je nateplo vanjo brez pravice do nje.«

Dolga kolona z ranjenci se je spuščala v lemnji noči po strmem skalnatem pobočju hriba v dolino, v Iško. Še vedno je bilo vsak hip pričakovati z desne ali z leve, od spradaj ali od zadaj nenadnega strela in za njim sovražnikovega jurija. In v takih napetih, negotovih trenutkih se je ranjenecem, ki si sami niso mogli pomagati in so bili prepričani le na milost in nemilost svojim tovarišem, porajal strah pred strašno smrtjo, če bi jih dobili podirjani Nemci lake, kakršni so, brez moči samobrambe, v svoje roke... Ranjenci so bili žejni, vročični, nekateri brez zavesti. Majda, ki je hodila od enega do drugega in jih tolažila, naj bodo mirni in prepričani, da bodo prišli Nemci, če bi se kaj zgodilo, do njih samo preko mrtvega trupla poslednjega od živih tovarišev, je videla pozno ponoči, da brez vode ne gre več. Sama se je odpravila daleč, globoko v nemško ozemlje, in res jim je čez dobro uro naravnost iz levjega gnezda prinesla vodo! In materinsko skrbno jih je prevezovala. Tudi tokrat, kakor morda že večkrat prej in tudi pozneje, je raztrgala za obveze svojo srajco, pomagala sama nositi ranjence in tako kakor trpeči med trepetimi prebrila z njimi in sredi med njimi to zadnjo peklensko noč... In komu naj bi borci zaupali, koga naj bi imeli radi, za kom naj bi šli v ogenj, če ne za takim človekom!

Kako ne bi šli mladi ljudje za človekom, ki zna s pesmijo razgati megljo malodušja, ki zna s iskrim smehom izgati globoko v dno duše potuhnjeno žalost, ki zna z vedro besedo zakriti v srce zapiceni trn razjedajočega občutja mraza, lakote in zaspanosti! Vseh teh preplehkih odlik zdrave mladosti je imela Majda toliko, da jih je bogato razdajala tudi drugim. In še to: kolikor več je bilo teme za njo, toliko več je bilo pred njo sonca. Dolge jesenske borbe med ofenzivo so dale njej in slehernemu partizanu zvrhano mero tegob. Toda prešla je ta jesen, prešla je z njo moreča megla, in res, da je nastopala zima s svojim snegom in strupenim mrazom, toda vsak prestani dan zime je bil obenem tudi stopnico k novi pomladi, ko bo spet toplega sonca in nove rasti in celja za vsakogar. V tožnih trenutkih je treba misliti na tiste, ko bo spet lepo in človeku postane križ lažji, korak lahkotnejši.

Majda ni tega le predobro vedela, Majda se je tega naučila, kakor se je naučil partizan spati v snegu in vzdržati dolge dneve brez tople jedi. Vsaokrat, kadar je brigado na pohodu že zmagoval napor, je vedela Majda najti okence iz mračne megle do sonca, ki čeprav ni zasijalo na nebu, je bilo vendar stello od njega v srcih.

Tudi tistega poznojesenskega dne, ko je šla Majdina brigada proti postojanki v Višnji gori, kamor so pripravljali napad, ni bilo ne sonca in ne upanja, da bo kaj kmalu prisijalo na nebo. Enakomerni, tisti večno zaspanost vzbujajoči, počasi rezkajoči poznojesenski dež je močil dolgo kolono že ves dan kot za staro. Ena sama zaspanost se je kakor dolga, dolga nit vlekla od enega do drugega, od hriba srednjega do k tlom obrnjenih oči naslednjega, od prvega do zadnjega v vsej potasi premikajoči se dolgi koloni. Molčalo je vse in še glasne misli o domu in o dragih, o preteklem in bodočem, misli, ki so vselej spremljale take pohode in krajsale čas, so postale zdaj

vse tolnješe in vse bolj lene. Sključene postave so se druga za drugo stiskale vse tesneje same vase, se vse krepkeje zavijale v premočene obleke in odeje, vse počasneje premikale premle noge v raztrganih in od blata razjedanih čevljih, ki so bili bolj ovira kakor obramba trudnim nogam. Kdo bi takrat mislil na pesem, kaj šele na šalo, ko je bilo vse, vreme in razpoloženje, bodoča noč in minuli dnevi, tako krvavo resno! Misel na to je znala prifurati v glavo od bogvekd samo Majdi. Nenadoma, kakor bi se prikazalo na nebu sonce, je prišla ob koloni. Ljudje so dvignili glave, jo pogledovali in kakor bi se jim odpirale oči, ki so vse doslej gledale v mračno, proti nečemu svellemu, so začeli čuti v sebi in vedeti: Majda prinaša dobro voljo! Da, prinesla je je zvrhan keč v to ubijajočo molčanje. Šegavo in šalivo je hitela od enega do drugega, jih stresala za rame, kakor bi otresala raz njih težo mrkobe in otopelosti, jih s smehom in svojim govorjenjem razvnela v dobro voljo, in res, malo pred vasjo se je zgodilo nekaj, v kar bi nekdo, ki bi videl isto kolono še malo prej, strmel kot v pripoprani čudež. Brigada se je nedaleč pred prvimi vaškimi hišami poravnala v vrste, korčila s krepkim korakom — in zapela! Zapela tisto staro, tolikokrat zapeto, pa vendar zmeraj novo in svežo: »Hej brigade...!« Ta pesem je v borbi

in na pohodu tako zadela čustva in misli slehernega partizana in nepartizana, da se je zdelo, kakor da ni mogla priti izpod peresa in se roditi drugje kot sama od sebe sredi borbe in jurija in da se je kot taka zapisala neizbrisno v srca partizanov. S svojo melodijo, ki jo je pelo sto glasov in najmočnejše Majdin, ki je stopala na začetku kolone, je napolnila srca okolice, zaspano vas. Odpirala so se vrata in okna, na prage in pred hiše so hodili vaščani in strmeli v brigado in v ljudi, ki so bili zmorni sredi največje izmučenosti zapeti. In za kolono se je zbirala druga, neoborožena kolona vaščanov, ki jih je pesem in nevsakdanja volja brigade peljala za sabo. Ko so se ustavili sredi vasi, je začela Majda spet enega tistih svojih številnih mitingov, ki so bili podobni pravim močnim potresom, od katerih se je malodušje sesulo v nič. Na nekoliko vzvišenem, v hitri postavljenem prostoru pred gledalci je nastopila Majda sama. Iz torbice je takrat prvič potegnila svojo pesem: »Vstani mladina in stoj kakor hrast...«, ki se je slišala iz njenih ust prav tako močno, kakor je mogočen šum široke krošnje stoletnega hrasta, kadar veje skozenj divji veter. Ta stihe so potem njeni skojevci in mladinci peli in zapeli vsakokrat, kadar so začeli v boju pisati novo stran junaške zgodovine slovenske partizanske mladine. Lojze Krakar.

SPONIN NA SLAVNO PRETEKLOST NAŠE HEROJSKE MLADINE JE POBUDA ZA NOVE, ŠE VEČJE NAPONRE

V počastitev 30 letnice ustanovitve Komunistične mladine Jugoslavije, je bila v Ljubljani preteklo soboto slavnostna akademija, kateri je prisostvovalo okoli 1200 najboljših mladincev najboljših ljubljanskih podjetij, tovarn in ustanov. Slavnosti so se udeležili tudi general sekretar politbiroja CK KPS tov. Miha Marinko in člani politbiroja CK KPS tov. Lidija Šentjura, Boris Kraiger in dr. Jože Potrč.

Na tej slavnosti je tov. Ivka Križnarjeva govorila o borbi Komunistične mladine pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije, govorila je o herojskih naporih naše mladine v narodnoosvobodilni borbi in o njenih velikih delovnih podvigih v izgradnji socializma.

Med drugim je dejala:

»Zavedajoč se, da je od zmage socializma v naši deželi odvisna ne samo usoda naših narodov, temveč tudi zmaga revolucionarnega stališča naše Partije, zmaga resnice in pravice v svetu, ustvarja danes naša mladina dejanja, ki jih drugod ne poznajo. Iskra, ki jo je prižgal Alija Sirotnovič je razplamtel mogočen plamen, ki je prevzel srca mladih udarnikov, borcev za višjo produktivnost dela. Mladinski žar in polet je našel duška v dosedaj nepoznanih delovnih uspehih.

Danes skoraj ni podjetja, v katerem se ne bi širilo gibanje za visoko storilnost dela. 1292 mladinskih delovnih brigad v rudnikih in tovarnah stalno

presega norme in uspehi kot rezultat novega načina dela, se množe z vsakim dnem.

Tov. Križnarjeva je s številnimi primeri borbe naše delovne mladine Trbovelj in Zagorja s primeri herojske borbe mladine gozdarskih brigad, brigad v tekstilni in drugi industriji zaključila svoj referat.

Slavnost je bila zaključena s kulturnim programom družbe Jožeta Mokriča in Toneta Tomšiča.

Fašistični razbojnikli so v tej jami obkolili skupino SKO-jevcev na čelu s Stanetom Žagarjem. Herojska borba 12 mladincev bo ostala vse slovenski mladini v neizbrisnem spominu. Tri dni so hrabro odbijali vse napade, ko pa so fašisti začeli napadati s plini, so se junaški mladinci, preziraje smrt, rajši sami usmrtili.

Revolucijska narna pot slovenske mladine

Pred šestimi leti, v obdobju najhujšega fašističnega terorja, v času iztrebljanja in uničevanja slovenskega ljudstva, se je naša slovenska mladina pod vodstvom svoje slavn Partije združila v enotno revolucionarno organizacijo Zvezo slovenske mladine. Ob obletnici tega velikega zgodovinskega dogodka je bila v Kočevski Reki, kjer se je vršil I. kongres ZSM, odkrita spominska plošča.

Danes, ko poskušajo nosilci informbirojevskih spletk na vse načine preprečiti svet, da pri nas ni bilo revolucije pod vodstvom KPJ, da so se partizanski odredi borili le spontano in slučajno, lahko znova in znova z zgodovinskimi dokumenti dokazemo našo revolucionarno pot skozi vso narodnoosvobodilno borbo.

I. kongres Zveze slovenske mladine, ki je bil leta 1943 od 10. do 12. oktobra v Kočevski Reki in kateremu so prisostvovali poleg številnih mladinskih delegatov iz vseh krajev Slovenije tudi predsednik OF za Slovenijo Josip Vidmar, član IOOF France Lubej, takratna kandidatka CK KPS Lidija Šentjura, sekretar PK SKOJ-a tov. Slane Kavčič in drugi, je prinesel zaključke, ki pomenijo danes neprecenljivo zgodovinsko vrednost.

Prinašamo odlomek iz proglasa I. kongresa Zveze slovenske mladine in resolucijo, ki so jo sprejeli na tem kongresu. Ta zgodovinski dokument je eden izmed številnih neizpodbitnih dokazov naše velike in herojske borbe pod vodstvom naše Partije in tov. Tita, je eden dokazov naše velike resnice, ki jo tako nesramno in podlo blatijo države vzhodne demokracije s Sovjetsko zvezo na čelu.

PROGLAS I. KONGRESA ZVEZE SLOVENSKE MLADINE

Vsej slovenski mladini!

Ves svet plamti v vse strašnejši borbi. Sile vsega poštenega človeštva so se zbrale in usmerjajo svoje težke udarce proti fašističnim zločincem. V zraku, na zemlji in na morju rjove motorji naših zaveznikov in nosijo smrt Hitlerjevim banditom. Po vsej Evropi se kljub najhujšemu terorju dvigajo teptani narodi in prav pri nas, v srcu Hitlerjeve evropske trdnjave, smo se lahko po dveh in pol letih borbe zbrali na osvobodnem delu slovenske domovine. Z vseh delov naše zemlje smo prišli s svobodnih in tistih, ki še ječe pod okupatorjevim jarmom. Niso nas zadržale z žicami in bunkerji utrjene meje, niso nas zadržala vsa nasilja gestapa in domačih izdajalcev. Zbrali smo se, prvič v vsej zgodovini smo si podali roke in ugotovili, da smo res eno. V tem našem težkem boju smo skovali svojo

enotnost, prekalili smo se in postali novi ljudje. Povezani v naši ZSM smo danes vsi zbrani okoli naše OF in naše narodne oblasti, ki je že danes dokazala, da daje vsakemu njegove pravice. Saj je dala nam mladim, ki smo v borbi za svobodo največ žrtvovali, tudi vso pravico, da soodločamo o vseh vprašanjih našega naroda. Z vso ljubeznijo in zaupanjem zremo v KPS, ki vodi osvobodilni boj slovenskega naroda in ki nam je porok, da bodo sadovi naše borbe ostali v naših rokah. V skupni borbi smo skovali bratstvo in enotnost vse mladine Jugoslavije. In skupno z našimi mladimi sovjetskimi brati in s tovariši z zapada smo danes bolj kot kdaj koli poprej trdno odločeni, da z vsemi silami nadaljujemo naš boj, da s svojimi udarci kar najhitreje uničimo vse sovražnike.

Tovariši in tovarišice!

Naj prodre enoten glas izvoljenih predstavnikov vse slovenske mladine

do vsakega mladega slovenskega srca, da vsake četice, do poslednje vasi naj seže naša beseda.

MLADIM JUNAKOM SVOBODNE PRIMORSKE!

Pet in dvajset let ste ječali pod jarmom Mussolinijevih banditov, pet in dvajset let niste smeli govoriti po naše, pet in dvajset let so vas vlačili po taboriščih, po zaporih, po kasarnah in moriščih, pa ste vseh pet in dvajset let zaupali v našo slovensko moč in verovali v dan zmage. Laški fašizem je sedaj pokopan, dočakali ste svoje vstajenje. In če celih pet in dvajset let niste upogrnili filmika, potem boste tudi zdaj vzdržali do zloma Hitlerja. Mnogi od vas so vstopili v boj, pa tudi ostali se morate upreti z orožjem, z lastnim napornim morate krepiti naš boj in skrajšati tiste dneve, ki še preostajajo Hitlerju. Postanite jekleni borec, zavedajte se, da zre vsa slovenska domovina z največjim zaupanjem na vas, saj vsi vemo, da nam boste vi osvobodili naš Trst, da nam boste vi odprli pot do morja, pot v svet.

BRATJE IN SESTRE NAŠE KOROŠKE!

Od nekdanj živite pod jarmom največjih sovražnikov, pod jarmom nemških trinogov. Od nekdanj si z vsemi silami prizadevajo, da bi strli vašo narodno zavest, da bi vas zalili z valovi germanskega morja. Vi pa ste dokazali, da je še vedno v vas živ duh svobode, da ste še vedno največje sinovi slovenskega naroda. Danes, ko so Hitlerjanci še pomnožili svoje napore, da bi vas odtrgali od slovenske zemlje, ste se še odločneje uprli, slovenska beseda se je še z večjo silo zagrizla v vašo srca in vašo volja je pokazala pest v bataljonih koroških partizanov. Solze izginjajo iz vaših oči, ki so desetletja jokale in vašo pesem postaja vselejša. Saj veste, da se bliža čas, ko bodo preko Drave in Zile planile naše divizije, ki bodo »gor čez izaro in gor čez gmajnico« prinesle naše pozdrave iz te strani Karavank.

RESOLUCIJA PRVEGA KONGRESA ZVEZE SLOVENSKE MLADINE

Predstavnik slovenske mladine z vseh delov naše domovine in iz naših junaških brigad smo se zbrali v dneh, ko ves slovenski narod z vsemi silami brani svobodo, kj so jo naši Primorski in Ljubljanski pokrajinski priporiki naš partizani. Na svobodnem slovenskem ozemlju smo prvič v zgodovini manifestirali enotnost, ki jo je slovenski narod skoval v težki borbi. V imenu vse slovenske mladine, ki nas je izbrala na demokratičen način, smo poudarili našo brezmejno ljubezen do domovine in do naroda, naše veestransko zaupanje v OF slovenskega naroda, v našo narodnoosvobodilno vojsko in njen Glavni štab. Poudarili smo vse tisto zaupanje, s katerim zre slovenska mladina na herojsko KP, ki pod vodstvom svojega CK predstavlja najtrdnjeje jamstvo za zmago in za našo boljše bodočnost. Z obudovanjem zremo na ustvarjalne sile slovenskega naroda, ki so dosegle najvišji izraz v Zboru odposlancev, v prvem narodnem predstavništvu vseh Slovencev. Zavedamo se vseh nalog, ki jih danes stavi pred nas naša domovina. Vsi se pridružujemo sklepom Zbora, v katerem smo tudi mi vključeni, saj se zavedamo, da je Zbor izpregovoril iz src vseh Slovencev. Poudarjamo svojo neomajno odločnost, da bomo tudi v bodoče izpolnili vse svoje dolžnosti. Da bo sovražnik čimprej pregnan iz naše zemlje in da bo kmalu zasijala svoboda vsemu slovenskemu narodu, zato bomo storili mi mladinci vse, kar je v naših močeh. Mladi borci in borke naših brigad in divizij se ne bodo ustavljali pred nobenimi žrtvami, prezirali bodo smrt in bodo brezobzirno zadajali nove udarce zločinskega Hitlerizmu. Našo vojsko bomo prekalili z jekleno disciplino in popolnim tovarštvom, naša srca bomo napolnili s še večjo ljubeznijo do domovine in brezmejnimi sovrastvom do zatiralcev, storili bomo vse za našo zmago.

V zaledju bomo mobilizirali vse mlade tovariše, naši vojski bomo po-

Zborovanje udarnikov in novatorjev-mladincev

V nedeljo 9. t. m. je bilo v Ljubljani zborovanje mladincev, udarnikov in racionalizatorjev vseh gospodarskih podjetij in rudnikov Slovenije.

To zborovanje je predstavljalo analizo dosedanjega dela najboljših mladincev, predstavljalo je pobudo za nove napore in nove delovne zmage po zgledu naših najboljših. Z velikim ponosom so ugotovili, da je naša delavska mladina vseskozi temeljito pomagala pri delu za pospešeno graditev socializma pri nas.

V okraju Trbovlje je bilo v zadnjem času ustanovljeno 29 novih mladinskih proizvodnih brigad, od katerih je poleg rudarskih doseglo najlepše uspehe 8 brigad iz steklarne Hrastnik. Svoje dnevne norme izpolnjujejo od 140 do 157%. V železarni Jesenice je v času tekmovanja imela največji uspeh tretja mladinska brigada, ki je svoje mesečne naloge presežala za 12%. V tobačni tovarni v Ljubljani je tekmovanje zelo živahno in so posamezne mladinke svoje plane visoko presegle.

Ko je tov. Mirtič Franček, član CK LMS, govoril še o herojskih uspehih brigadirjev mladincev v rudnikih, kot so to Zivnik Jože, petkratni udarnik rudnika Trbovlje, tov. Petek in sedemkratni udarnik Franc Drnovšek iz Zagorja, je omenil, da je treba tudi v drugih panogah našega gospodarstva dvigniti delovni polet v takšno stopnjo, kot je v rudnikih.

Na predlog tov. Mirtiča je nato konferenca sprejela sklep, da se ustanovijo jurišne brigade, to je, da dobijo naziv »jurišne« tiste brigade, ki neprestano presežajo norme za 50%.

Po obširni in plodni diskusiji je CK LMS podelil nagrade najboljšim mladincem udarnikom in novatorjem za njihove velike napore v dosedanjem delu.

slali tisoče in tisoče novih borcev. Pomagali bomo naši narodni oblasti, da bo lahko najodločneje nastopila proti sramotnim izrzkom slovenskega naroda, proti izdajalskim ostankom belomodrih tolp in proti ostankom, ki se skušajo odtegniti mobilizaciji v našo vojsko.

Vsi, ki pa ne bi mogli pograbiti za orožje, bomo poskrbeli, da bo naša zaledje res pravo zaledje za našo vojsko, da bo tesno povezano z našo fronto, da jo bo podpiralo z novimi ljudmi, materialom in moralno. Če bi sovražnik napadel naše svobodno ozemlje, pa se bomo tudi z golimi rokami borili proti njemu. Na ozemlju, kjer gospodarji tujec, bomo z vsemi silami tolkli okupatorja v hrbet in tako pomagali bratom z osvobodeno ozemlja, pa tudi sami s svojimi silami ustvarjali svojo bodočnost. Ne bomo se ustrašili nobenega nasilja, v borbi bomo odločno vztrajali vse do taktat, dokler ne bo osvobojen poslednji košček slovenske zemlje. Vsi, kar nas je mladih Slovencev in Slovenk, stojimo trdno za našo OF, našo KPS in za Glavni štabom naše NOV. Pripravljeni smo iti brez omejevanja po naši poti, ker vemo, da je to pot, ki nas vodi v lepšo bodočnost. V svobodno Slovenijo, ki bo povezala vse v novo demokratično Jugoslavijo, ki bo zgrajena na enakopravnosti vseh in ne bo dopuščala zločinom iz raznih begunskih vlad, da bi izkoristili svoje naloge in jih prodajali tujcu. Nova Jugoslavija si je sama izbrala svoje demokratično predstavništvo, svoj AVNOJ in se je odločila za svojega drugega voditelja Tita.

V bratsko sodelovanje z vsemi ostalimi slovenskimi narodi, predvsem z narodi Sovjetske zveze, na čelu z največjim našim bratskim ruskim narodom.

Za te cilje bo storila slovenska mladina vse, skupno z bratsko Rdečo armado, skupno z zavezniki Anglijo in Ameriko in skupno z vsemi ostalimi svobodoljubnimi silami sveta bo v vrstah NOV in PO Jugoslavije pod vodstvom vrhovnega komandanta tov. Tita stopala v lepšo bodočnost.

Ob II. kongresu PTT uslužbencev Jugoslavije

Delovni dan brigade zaslužnega kolektiva TT zvez v Mariboru

Cesta med Mariborom in Pragerskim je bila ob treh zjutraj prizorišče avtomobilske nesreče. Tovorni avto, ki je vozil zelenjavo v Maribor, se je zaletel v telefonski drog. Hujših posledic nesreča ni imela, avto je ostal skoraj nepoškodovan in je lahko takoj odpeljal naprej. Na mestu nesreče je ostal samo podrti telefonski drog s pretrganimi žicami. Telefonski in telegrafski promet med Mariborom in Pragerskim je bil do nadaljnjega pretrgan.

Kot nalašč je isto jutro ostal ves vzhodni del Maribora brez telefonske zveze. Zahrbna podzemeljska voda je končala svoje razdratno delo. Leta in leta se je trudila, da prodre skozi zid kanala, v katerem počiva kabel, ki veže vzhodni del Maribora z avtomatsko centralo. Ko ji je to uspelo, je s svojimi kislinami načela zaščitno odejo kabla in onemogočila nekaj sto telefonskih zvez.

Mehanik ojačevalnice v Mariboru, ki mora vsako jutro preiskati vse krajevne linije, je zgodaj zjutraj ugotovil, da so linije med Mariborom in Pragerskim prekinjene; obenem je tudi ugotovil, na katerem sektorju se je to zgodilo. Nastala bo lahko občutna gospodarska škoda, saj bo gospodarsko središče Maribor nekaj časa brez vsake zveze s svojo okolico. Mehanik je hitro obvestil telefonskega nadzornika okolice o poškodbi.

Ističasno je dežurni mehanik mariborske avtomatske centrale, mladinec Marijan Pivec, ob pregledu linij, ki ga mora opraviti vsako jutro, ugotovil, da je poleg običajnih manjših napak poškodovan tudi kabel v vzhodnem delu mesta. Pivec je šele pred tremi meseci zapustil srednjo tehnično šolo, vendar je že v tem kratkem času pokazal neverjetno spretnost in se hitro vpeljal v podrobnosti TT tehnike; seveda je poznal dobro svoje dolžnosti. Ko je končal preiskavo, je nemudoma sporočil mestnemu telefonskemu nadzorniku vse napake in poškodbe, katere je ugotovil.

V sekciji za vzdrževanje TT zvez v Mariboru se je pričel delovni dan. Ob sedmih zjutraj je telefonski nadzornik mariborske okolice vzel na znanje poročilo ojačevalnice. Ker je poškodba huda in je ne bo mogel popraviti rajonski mojster sam, že daje navodila in opremlja brigado, ki bo poškodbo popravila.

Mestni nadzornik tovariš Franc Najmler opravlja ta čas najnujnejše administrativne posle in sestavlja plan dela za ta dan. Tudi on je že prejel poročilo mehanika avtomatske; tehnik je pravkar odšel, da z merjenji točno ugotovi kraj, kjer je kabel poškodovan. Poškodba je težja, računa Najmler, morala jo bo popravljati brigada za odstranjevanje napak. Manjše napake v mreži bo sproti popravil napakar. Brigada za vzdrževanje bodo demontirale strešna stojala na tem in tem sektorju, kabelske brigade pa vlagale nov kabel. Maribor mora dobiti lep, izgled. Grde in občutljive zračne linije morajo vse v zemljo, taka je zahteva moderne TT tehnike. Ena brigada bo morala pomagati železnici pri montiranju linij.

Tako, delo je razdeljeno. Sedaj je treba izdati brigadam in posameznikom potrebno orodje in material, obenem pa vsem dati točna navodila.

Sekcija za vzdrževanje TT zvez v Mariboru je zaslužni kolektiv FLRJ in nosilec prehodne zastave ZSJ, dvakrat pa je tudi prejela pohvalo PTT direkcije. Mojstri, pregledniki in delavci sekcije ne bi bil član zaslužnega kolektiva, če bi se sprejemanje navodil, materiala in orodja dolgo vlekle. Nekaj preciznih tehničnih posameznosti, pa so dogovorjeni. Saj vsak do pike pozna svoje delo in dožnost.

Napakar je odšel; vzdrževalne in kabelske brigade pravkar odhajajo, brigada za odstranjevanje napak pa že pripravljena čaka sporočila tehnika. Dežuje. Spet bo treba nekaj dni in noči nepretrgoma delati. Kabelska dela zahtevajo veliko natančnosti in se rada vlečejo. Kabli, žveci TT prometa, so izredno občutljivi. Čeprav so dobro zavarovani, vendar, odkar so v zemlji, ne prenašajo preveč zraka, zato se pri kabelskih delih delo ne sme prekiniti.

Tehnik se je vrnil z merjenj. Poškodba je na tem in tem sektorju, med tem in tem jaškom. Verjetno ne bo huda. Dalo se bo popraviti v štiriindvajsetih urah. Brigada odhaja. Ob osmih zjutraj sta jaška že odprta, treba je izvleči težki kabel.

Brigada dela. Kabelski monter in pomožni delavci dvignejo glav od dela. In nadzornik? Je za njega delo končano? — Pravi telefonski nadzornik bo ostal do konca pri brigadi, ki dela ta dan najvažnejša dela; on ne bo samo dajal navodil, temveč bo zgrabil za delo povsod, kjer je potrebna pomoč močnih in večjih rok.

Najmler je pravi nadzornik. Saj ima za seboj pet in dvajset let izkušenj kot pomožni delavec, delavec in mojster. Vsak dan je v službi od sedmih zjutraj do petih popoldne, če treba pa še dalj. Tovariš Najmler ima delo, ki ga opravlja nad vse rad, posebno pa še danes, ko je dobil priznanje in opravlja dolžnost nadzornika. Težko je biti dober telefonski nadzornik! Biti mora dober organizator, iniciativen, hiter v odločitvah ter strokovno izkušen in razgledan. Kot mora zdravnik za živčne bolezni poznati zamotani živčni sistem človeka, tako mora nadzornik poznati ves kon-

plicirani splet žic, linij in naprav, ki tvorijo TT promet. Tudi preventivno medicino mora poznati, drugače se nabere preveč napak. Napake pa lahko prizadenejo občutno škodo. V hitrem tempu izgradnje je vsaka ura dragocena. Malo je takih nadzornikov, ki bi vse našete lastnosti združevali z izredno pridnostjo in požrtvovalnostjo. Poleg Najmlerja verjetno samo še nadzornik Lajh v Ptuj, ki noče v pokoj. Zadnji čas z Najmlerjem zdravjem nekaj ni v redu. Zelo ga boli noga. Lahko bi dobil bolniški dopust in nekaj časa počival. Opustiti je moral sicer dolžnost komandanta delovnih brigad, ki jo je tako rad opravljal, toda strokovnega dela noče zapustiti. Saj je v to delo vložil pet in dvajset let, ki so na njegov obraz vzele ostre gube. Da bi ga sedaj kdo odtrgal od dela, pa čeprav sam za nekaj časa! Kje neki! Koliko je v njegovem delu zanimivega. Ali ni nekaj neverjetnega, recimo visokofrekvenčna knjiga, po kateri hitijo kar štirje pogovori istočasno in še telegrafski znaki? Navadna radia, zvišana modulacija, princip radia in že se pogovarja deset oseb istočasno, zraven pa še Tanjug sprejema na teleprinter poročilo o novem delovnem uspehu v Mariboru! In komplikirani mehanizem avtomatskih central, v katere in iz katerih hiti na stotine pogovorov. Pa občutek, da si tudi ti činitelj v ogromnih naporih za lepše življenje, da si delavec zaslužnega kolektiva, ali ni to nekaj lepega?

Se vedno dežuje. Brigada pa dež ne moti. Ob desetih zvečer je predčasno končala svoje delo. Norma je zopet presežena in prispevan važen delež k znižanju trajanja napak na TT linijah. Poškodovani kabel je zamenjan, jaška sta že zopet zaprta. Izmučeni, umazani, vsi premočeni, se delavci še zadnjič z zadovoljstvom ozrejo na opravljeno delo. Zopet bo v podzemeljskem kanalu kabel prenašal na tisoče pogovorov in sporočil.

Tudi brigada okolice je predčasno postavila nov telefonski drog in povezala pretrgane žice. Telefonski in telegrafski promet Maribora z okolico zopet teče normalno.

Telefonska služba zahteva velike vestnosti in spretnosti telefonistke

Socialistične oblike dela pogoji za lepše življenje delovnih ljudi

II. kongresu sindikata delavcev krajevne industrije in obrti, ki je bil te dni v Beogradu, so prisostvovali predsednik COZSJ Djuro Salaj, minister za trgovino in preskrbo zvezne vlade Jakob Blažević, generalni sekretar COZSJ Ivan Božičević, Lazar Plavšić, član predsedstva COZSJ in delegati iz vse države.

Minister Jakob Blažević, ki je v imenu CKKPJ pozdravil kongres, je v svojem govoru med drugim dejal, da je z ozirom na velike naloge krajevne industrije in obrti treba še bolj krepiti borbo za izpolnjevanje in preseganje planskih nalog, odkrivati in izkoriščati vse možnosti lokalnih virov surovin, razvijati socialistično tekmovalno, udarništvo in novatorstvo, boriti se za uvedbo realnih norm in posvečati več skrbi ljudem za izboljšanje njihovega življenja in pozitivni kulturno-prosvetno in marksistično-leninistično politično teoretično delo.

Vzgjajati je treba nove ljudi s socialistično zavestjo, da bodo vsi razumeli, da v državi, kjer je oblast v rokah delovnega ljudstva, ki skrbi za dvig življenjske ravni, uvajanje norm ne more iti na škodo delavcev. »Borba za brigadni način dela,« je nadaljeval tovariš minister, »je konkretna organizacijska borba za socializem in zato se morajo sindikati odločno boriti proti tistim upravam, administrativno operativnim vodstvom itd., ki so pasivna in ničesar ne podvzamejo, kajti s tem ne izvršujejo svojih osnovnih nalog, za katere so zadolženi.«

Vse to so nove socialistične oblike organizacije dela, so tista pot, po kateri je edino mogoče doseči večjo proizvodnost dela in to je tista materialna osnova socializma, s katero se zagotav-

lja boljša preskrba, več oddiha, z eno besedo lepše in bogatejše življenje.

Nato je minister Blažević govoril o klevetniški kampanji vodstva Boljševiške partije in Informburoja. Tov. Lazar Plavšić je govoril o pomenu gibanja za visoko proizvodnost dela, o možnosti izkoriščanja krajevnih virov surovin, pri čemer morajo sindikalne organizacije nuditi vso pomoč visoko kvalificiranim delavcem in strokovnjakom. Poudaril je nadalje, da je prav v krajevno industrijo in obrt treba vključiti več žena in da je važna naloga sindikalnih organizacij, da skrbijo za razvoj obrtniško predelovalnih zalog, v katerih je prav tako treba proglati udarnike.

Predsednik Centralne uprave je podal poročilo o delu sindikalnih organizacij krajevne industrije in obrti od I. do II. kongresa, o usposabljanju žena za sindikalno delo, o kakovosti proizvodov za široko potrošnjo, katero je treba še zelo izboljšati in o skrbi za ljudi. Predvsem je treba poskrbeti, da bodo vsi pravilno socialno zavarovani in da ustanovijo pri podjetjih, kjer so pretežno zaposlene žene z otroki, otroške jasli, igrišča in DID-e.

Nadalje je govoril o kulturno-prosvetnem delu v podružnicah in razvoju fizikulture in športa ter ljudske tehnike v podjetjih krajevne industrije in obrti.

Po diskusiji, v kateri so delegati poročali o dobrih in slabih straneh v različnih podjetjih, so sprejeli resolucijo o tekočih nalogah sindikata delavcev krajevne industrije in obrti in poslali brzojavke maršalu Titu, CK KP Jugoslavije, COZSJ Jugoslavije in sprejeli resolucijo proti klevetniški kampanji Informburoja.

Pred I. kongresom sindikata uslužbencev državnih ustanov Jugoslavije

Ob formiranju delavskega sindikalnega gibanja v novi Jugoslaviji je bila osnovana poleg drugih sindikalnih zvez tudi Zveza intelektualnih delavcev in državnih uslužbencev Jugoslavije. S tem je bila ustvarjena podlaga našega novega uslužbenega sindikalnega gibanja. Po raznih organizacijskih spremembah sta se končno izkristalizirala na podlagi sklepov IV. Plenuma COESJ dve glavni zvezi, ki sta zajemali večino državnih uslužbencev: Sindikat uslužbencev državnih administrativnih in pravosodnih ustanov, ki je vključeval uslužbenec upravnega in pravosodnega aparata in Sindikat finančnih uslužbencev Jugoslavije, ki je združeval finančne, bančne in zavarovalne uslužbenec. Izkušnja pa je pokazala, da taka organizacijska cenitev ni koristna za skupne interese in naloge našega upravnega aparata. Pokazalo se je, da obstoj dveh sindikatov hromi aktivnost in sodelovanje državnih uslužbencev pri reševanju v bistvu enakih političnih in gospodarskih nalog, zlasti na področju ljudskih odborov, kjer so bili uslužbenec organizirani deloma v sindikatu državnih administrativnih, deloma pa v sindikatu finančnih ustanov, s čimer je bil tudi kršen industrijski princip sindikalne organizacije. Ena ustanova, ena sindikalna organizacija. Taka cepljenost je končno zavirala razvijanje sindikalnega dela, ker mnogokje ni bilo pogojev za ustanovitev republiških ali krajevnih odborov, zlasti pa ne za krepitve sindikalne kulturno-prosvetne in ideološko politične dejavnosti. Zaradi tega je v juniju letos Plenum CU obeh sindikatov sprejel sklep o nujni spojitvi obeh sindikatov v Sindikat uslužbencev državnih ustanov Jugoslavije, ki sedaj vključuje vse uslužbenec našega upravnega in pravosodnega državnega aparata ter predstavlja njihovo enotno sindikalno organizacijo.

Državni uslužbenec so že do sedaj s svojim delom dokazali, da so neločljivi del delavskega razreda Jugoslavije. Tudi uslužbenec sindikati so pri tem odigrali važno vlogo in zlasti mnogo prispevali v borbi za izgradnjo novega socialističnega državnega aparata.

Poleg vidnih uspehov pa so se pokazale tudi nekatere pomanjkljivosti in napake, ki jih bo treba odpraviti. Tak položaj narekuje, da tudi sindikat uslužbencev državnih ustanov Jugoslavije izvrši kritični pregled dosedanjega dela ter vseh najvažnejših nalog, ki se pred njega in pred sindikalno članstvo postavljajo. V ta namen bo 6. in 7. novembra letos v Beogradu I. kongres sindikatov uslužbencev državnih ustanov Jugoslavije. Kongres bo vsakakor odločilnega pomena tako za nadaljnjo utrditev uslužbenec sindikatov, kakor tudi za njihovo bodoče razvijanje in delo.

Danes ko naša domovina s hitrim tempom gradi socializem, je temeljno merilo patriotizma vsakega našega delovnega človeka, kar najbolj aktivno sodelovanje pri graditvi socializma. Povečano prizadevanje za socialistično preobrazbo dežele je zlasti sedaj, ko se naše delovno ljudstvo, naša domovina, naše državo in partijsko vodstvo najbolj grobo kleveta in napada, tako od strani imperialistične reakcije, kakor od strani nekaterih socialističnih držav, najboljši odgovor vsem tem klevetnikom. I. kongres sindikata uslužbencev državnih ustanov bo zato prinesel novih pobud za izpolnjevanje naših planskih nalog in za zgraditev socializma.

V tej zvezi je plenum CU sindikatov uslužbencev državnih ustanov pozval vse svoje organizacije in celokupno članstvo na predkongresno tekmovalje. V predkongresnih dneh je dolžnost sleherne naše sindikalne organizacije in vsakega njenega člana, da se aktivno na vseh področjih udeležuje. Dosedanje tekmovalje je treba pozitiviti in konkretizirati z novimi kolektivnimi in individualnimi obveznostmi. Ko naši delavci s svojim delom in požrtvovalnostjo uspešno premagujejo vse objektivne težave in razvijajo največjo storilnost, je dolžnost uslužbenec sindikatov in vsega njihovega članstva, da se zlasti v predkongresnih dneh pridružijo temu množičnemu poletu socialističnega tekmovalja ter tako manifestirajo svoj patriotizem in zaupanje naši Partiji in državnemu vodstvu.

Jeseniška pošta uspešno izpolnjuje svoje velike naloge

Jeseniški poštini kolektiv se bori z velikimi težavami: v sedanjih poštinih prostorih. Nekdanje jeseniško pošto poslopje, ki je bilo tik pred minulo vojno in notranjosti temeljito prenovljeno in je stalo tik postajnega poslopja, so anglo-amerikanske bombe dne 4. 5. 1945 skoraj zbrisale z obličja zemlje.

Pošta je takoj po osvoboditvi začela delovati v dveh gostilniških lokalih, kasneje pa sta si oba poština oddelka uredila prostora v poslopju bivše carinarne, kjer je sedaj OLO. Zaradi razvoja našega gospodarstva in reorganizacije poštne službe je bivša mala pošta postala nadzorna, kasneje pa pošta za okraj Jesenice, ki je zajela 21 krajevnih pošt. Za tako velik delokrog pa ima pošta samo dva prostora, ki ne zadostujeta za stalno naraščajoči promet. V eni sobi je telegraf, teleprinter in telefonska govornica, špedicijski oddelk in raznašalci pošte in tudi čakalnica za stranke, ki prihajajo na pošto zaradi oddaje telegramov in telefonskih pogovorov. Prenatranost je tudi v prostorih, kjer poslje blagajna, pisemski in paketni oddelek s šrambo došlih in odpravljenih paketov. Kljub vsem tem nevednostim so stranke hitro postrežene. Iste težave kot krajevna ima

tudi okrajna pošta, kjer so uslužbenec zgnetenji v majhni prehodni sobi.

Novo pošto poslopje je v surovem stanju že dograjeno in sicer na prostoru prejšnjega poslopja. Prostorji v novem poslopju bodo moderno in sodobno urejeni, tako, da bodo imeli eseniški poštarji vse pogoje za pravilno in nemoteno poslovanje. V poslopju bo prostorna čakalnica za stranke s sodobno opremljenimi oddelki za upravo, administrativno in raznašalno osebje. V zgornjih prostorih pa modern opremljene telegrafske in telefonske naprave, soba za tehnike in brzojavnega mojstra, soba za samece, upravnikovo stanovanje in sejna soba za podružnično sindikalne organizacije ptt uslužbencev z rdečim kotičkom itd.

Sindikalno podružnico vodi tovariš Ivan Leskovic. Podružnica skrbi za vsestransko usposabljanje sindikalnega in strokovnega kadra. Na sejah in sestankih se obravnavajo vsa tekoča vprašanja. Člani podružnice so letos opravili 4312 ur prostovoljnega dela in sicer v Gozdu Martuljku pri planici Rozmanac, dalje pri spravi lesa na Poljunki, pri gradnji mestnega vodovoda, pri gradnji novega poštne poslopja itd.

Poštno telegrafsko-telefonska služba v Slovenskem Primorju

V prvih letih po vojni so stale pred PTT v Slovenskem Primorju velike naloge, če upoštevamo, da je bila velika večina TT omrežja na tem področju skoraj popolnoma uničena, poleg tega pa so bile tudi velike težave zaradi tega, ker je ves poprejšnji PTT kader, ki je bil iz vrst okupatorja, med vojno ali pa po vojni pobegnil.

Veliko napora in požrtvovalnosti je bilo treba, da so uslužbenec Slovenskega Primorja dohiteli svoje tovariše iz ostalih predelov Slovenije. Posebne težave jim je delalo nepoznanje cirilice, srbohrvatskega jezika, kakor tudi zemljepisa Jugoslavije. Skozi večmesečne tečaje in enoletne šole je šlo že nad 120 uslužbencev vseh vrst. Poleg tega pa je sindikalna podružnica PTT organizirala široko po Primorski razne študijske krožke, kjer so se službenec strokovno usposabljali za svoje delo.

Če primerjamo nekaj podatkov, bomo videli, kakšne uspehe je PTT služba dosegla v povojnem času na področju Slov. Primorja. Italijani so v času svojega bivanja na tem teritoriju zgradili okrog 280 km TT omrežja, v prvih štirih letih po osvoboditvi je bilo na istem ozemlju na novo postavljene nad 494 km TT trase. Italija je imela na tem področju 16 telefonskih central, do danes pa jih je že nad 24. Večinoma so bili na vseh poštah odstranjeni zastareli morsejevi aparati in zamenjani z modernimi dalekopisnimi stroji.

Taka ureditev in razširitev TT omrežja in poštne službe je bila nujna z ozirom na velikanski porast politične in gospodarske dejavnosti v priključeni Primorski. TT promet se je namram predvojnemu letom povečal za 25% od 1. I. 1949 dalje pa nad 57%.

Veliko je število uslužbencev, ki se nenehno trudijo, da bi svoje znanje čim bolj izpopolnili. Tako je tov. Lozej Ivana, telefonistka v telefonski centrali v Postojni, še pred kratkim

rabila nad 33 minut na uro za manipulacije in je na ta način ostalo le 27 minut za pogovore, danes pa rabi na uro le 10 minut za manipulacije in ostaja tako 50 minut za pogovore. Pohvale vredna je tudi tov. Novak Mirka, ki je kljub temu, da je le malo časa pri telefonski službi, že dosegla odlične uspehe. PTT direkcija jo je sedaj poslala na šestmesečni tečaj, ker ima veliko veselje do dela in učenja. Tov. Hvala Stanko ni imel nobene strokovne šole. Sedaj se je usposobil za gradbenega vodjo, ki vestno opravlja svoje delo. V gradbeni stroki se odlikuje tudi tov. Mahnič Jože, TT mojster v okoliših Divača, ki presega normo povprečno za 45 do 50%. Vkljub zelo težavnemu terenu, je njegov rajon najboljši v Slovenskem Primorju.

Požrtvovalna se je v letošnjem letu pokazala sedemčlanska brigada tovariša Fortunata Karla, ki je v letošnjem letu zgradila pod zelo težkimi pogoji okrog 42 km 8-žilne telefonske trase, za kar je bilo treba postaviti nad 950 drogov in to v dobi 2 mesecev, za kar bi bilo treba v prejšnjih časih od 5 do 7 mesecev. Brigadi je pomagalo pri delu le nekaj prostovoljev.

Na področju Slovenskega Primorja

DELO GORIŠKIH POSTARJEV JE USPEŠNO

Splošnemu tekmovalnemu poletu, ki je zajel poštne uslužbenec Jugoslavije, se pridružujejo tudi člani sindikalne podružnice poštinih uslužbencev za gorški okraj. Ta podružnica je bila ustanovljena 17. novembra 1947. leta in ima danes 5 grup, v katere so vključeni vsi poštini uslužbenec bližnjih manjših poštinih edinic. Na ta način je kljub raztresenosti terena, omogočeno vsem članom tesnejše sodelovanje v delu sindikalne podružnice. Poštini uslužbenec goriskega okraja se kljub naporni službi radi udeležujejo prostovoljnega dela. V preteklem letu so opravili nad 3000 ur

delata še dve gradbeni brigadi pri planskih novogradnjah. Tu se posebno dobro odlikuje tov. Kocjan Jože kot dober organizator, ki zna posebno dobro delo razporejati in zato dosega tudi dobre uspehe.

V poštini službi pa so pohvale vredni tov. Vidmar Maks iz Senožeč, tov. Srebot Ivan iz Košane, Drobnič Alojz iz Nove vasi pri Rakeku. Antončič Jože, invalid NOV presega normo za 50% in to v zelo težkem terenu, dnevno napravi povprečno do 20 km poti.

Tov. Debevc Jelči je komaj eno leto v poštini službi pa že vodi samostojno tretjo pošto. Tov. Colja Jolanda je v nekaj mesecih obvladala usmerjevanje pošiljk po vsej državi. Tov. Albina Volk, kontrolorka na pošti v Postojni, opravlja svoje delo zelo vestno in skuša svoje znanje prenesti na nov mlad kader in se trudi, da bi svoje znanje čim bolj izpopolnila.

Se dosti je takih požrtvovalnih delavcev v PTT službi, katerih napore le malokdo pozna, vendar doprinašajo s svojim delom ogromno k izvrševanju petletnega plana. Tako so n. pr. TT mojstri, pregledniki tras, ki odstranjujejo napake na TT vodih in to v vsakem vremenu in času.

S postavitvijo oblastnega PTT inšpektorata za gorško oblast se bo s tem delo poštne telefonske službe nedvomno še veliko izboljšalo, ker to predstavlja večjo samostojnost in boljše povezavo z ljudsko oblastjo, kar bo omogočalo hitro reševanje vsakovrstnih problemov.

prostovoljnega dela, a v letošnjem letu, do sedaj okrog 2000 ur. Sodelujejo tudi pri kulturno-prosvetnem delu na vasi. V najožjem sodelovanju uprave pomaga sindikalna podružnica pri strokovni vzgoji kadrov.

Kljub že vidnim organizacijskim uspehom in zboljšanim delovnim pogojem so potrebe še vedno velike. Z izgradnjo novega kulturnega središča primorskih Slovencev — Nove Gorice, se bo tudi težiče dela okrajne pošte pomaknilo v naravno središče. Zgraditi bo treba novo pošto poslopje, ki bo postalo žarišče poštinih uslužbencev na Primorskem.

KULTURA IN PROSVETA

BESEDA O NAŠIH MUZEJIH

Mnogo bralcev »Delavske enotnosti« je že obiskalo muzeje bodisi v Ljubljani, Mariboru ali Celju in sploh tam, kjer imajo naši večji kraji svoje lastne muzeje. Ko zlasti v nedeljo n. pr. obišče Narodni muzej v Ljubljani, se boš čudil, koliko obiskovalcev si z zanimanjem ogleduje razstavljenе zbirke v dvoranah, kako se čudijo n. pr. egiptovski mumiji, kako ogledujejo staro orožje, drugi zopet se zanimajo za naše narodopisne predmete ali nagačene ptice in druge živali v prirodoslovnem muzeju. Zanimanje za naše muzeje se je po vojni izredno povečalo. Vse to je v zvezi z dvigom in razvojem naše ljudske prosvete in kulture sploh. Dočim so v stari Jugoslaviji imeli muzeji le pičlo število obiskovalcev in še to pretežno iz vrst inteligence, vidiš danes med obiskovalci izredno mnogo naših delavcev in kmetov. Kakor bomo kasneje videli, so muzeji tako važne kulturno-znanstvene ustanove, da bo nujno potrebno še povečati zanimanje za njihov ogled. Te vrstice naj služijo kot pobuda za to.

Najprej nekaj besed o tem, kaj so muzeji, kdaj so nastali, kako so se razvijali, in kakšno vlogo igrajo danes. Beseda muzej pride od starogrške besede »muza«, t. j. beseda za starogrške boginje lepote in znanosti. Muzeji so torej kraji, ki so posvečeni zbirkam umetnostnih, kulturno-zgodovinskih, prirodoslovnih, etnografskih in drugih predmetov. Ze stari vek pozna muzeje. Tako je grški vladar Ptolomej v 3. stoletju po našem številu ustanovil v Aleksandriji muzej ter knjižnico, ki je v času rimskega vojskovanja pogorela. Tudi ostala grška kulturna središča so imela muzeje, tako na pr. Pergamon, Antiohija in Konstantinopol. Za časa Rimljanov so rimski plemiči imeli privatne muzejske zbirke, kar so n. pr. dokazala izkopavanja v Pompejih, zasutih z Vezuovo lavo. Večina današnjih velikih muzejev po svetu ima za osnovo privatne zbirke fevdalnih knezov iz 15. in 16. stoletja. Muzeji pa so prav za prav dobili današnjo obliko šele

ljude v. To se pravi, zgodovina ne obstaja iz niza slučajnih zgodovinskih dogodkov, marveč je zvezana v globoki vzročnosti z razvojem družbe in z razvojem ekonomike.

Tako pojmovanje zgodovine pa mora nujno tudi muzejem postaviti povsem nove probleme. Poglejmo, kakšna je bila slika muzejev na splošno v stari Jugoslaviji, pa bomo videli, kako točno so bili pojmovani po načelih nenapredne zgodovinske znanosti. Poznali smo muzeje, ki so bili sestavljeni iz najrazličnejših znanstvenih panog. Tako n. pr. so začeli svojo notranjo zgradbo z arheologijo (prazgodovino), potem so prešli na dobo rimske okupacije, odtod na preseljevanje narodov, nadalje prihod Slovanov, nato v srednji vek, končali pa so se nekako s prvo polovico 19. stoletja. Če si ogledoval te zbirke, si videl tu natrpano ogromno gradiva, tu so se n. pr. v arheologiji vrstile druga poleg druge deset kamenitih sekir, dvajset enakih bronzastih predmetov, itd. Podobno je bilo tudi v drugih oddelkih. Zakaj tako? Podobno, kakor je stara zgodovinska znanost smatrala zgodovino za vrsto dogodkov, ki se brez globljega vzroka vrstijo drug za drugim, tako so tudi stari muzeji nanizali vrsto predmetov, ter je šlo pri tem bolj za zanimivost njihovih zunanjih oblik, za različne tipe, za njihov formalni razvoj, kakor pa za to, kar je bistvenega, namreč, da se na teh predmetih v nepretrgani zvezi pokaže razvoj družbe, razvoj ekonomike.

Jasno je, da se je sedaj naloga naših muzejev, v kolikor gre za njihove notranje zgradbe, povsem spremenila. Danes stojimo neomajno na stališču marksistično-leninistične znanosti. Kako bomo torej danes postavili muzejsko strukturo? Tako, da ne bomo več muzejev natrpali z vsakovrstnimi predmeti brez vsake notranje zveze, ampak bomo pokazali razvoj družbe od njenih prvih začetkov do danes. Zavedamo se, da je ta naloga silno težka, kajti treba bo nadoknaditi vse tisto, kar so prejšnje generacije ob naprednem pojmovanju muzejev zamudile.

Vendar moramo ljub vsemu nemudoma pristopiti tudi k tem problemom.

Kot primer bi vzel Narodni muzej v Ljubljani, ki je kot prvi skušal čim bolj popolne urediti svoje zbirke po novih naprednih načelih. Tu je že nakazana osnovna linija razvoja družbe od fevdalnega in naposled do vznika in razvoja kapitalizma. Kako bomo na primer dokazali na razstavljenih predmetih dobo praprimarnostnega družbenega stanja, ko je bila rodovom last še skupna, skupna zemlja, skupno orodje itd. Poglejmo v prazgodovinskem oddelku v Narodnem muzeju razstavljeni čoln, ki so ga našli nekje v zemlji ljubljanskega barja. To je ogromen enodebelni čoln, ki vzbuja že zaradi svoje velikosti pozornost. Ta čoln so izklesale človeške roke. Poglejmo si v razstavljenih omarah orodje, s katerim so ti naši davni predniki izdelali ta čoln. Na naše začudenje bomo opazili, da vidimo tu sekire, toda ne takšne, kakršne imajo danes naši tesarji, to je jeklene, marveč kamenite. Nadalje bomo videli tu razna kladiva in drugo orodje, izdelano iz rogovja jelenov in kosti drugih živali. Zdjaj pa stopimo za kakih 30.000 let nazaj nekam na obalo jezera, kjer se danes razprostira ljubljansko polje. Tu bomo videli skupino mož, oblečenih v živalske kože, ki z velikim trudom s ka kamenitimi sekirami podirajo orjaški hrast. Ko leži orjak na tleh, mu oklestijo veje, nato pa prično dolbiti čoln. Najprej pride tem ljudem na pomoč ogehj. Po

Ne, to ni mogoče. Izvršitev čolna je bilo delo celega rodu in tako je bil ta čoln skupna last.

V sužnjeposestniškem sistemu se začne zemlja deliti, delo se diferencira, kadar rod preмага drug rod, jetnikov ne pobijajo več, temveč jih obdržijo za delovno silo. O tem nam lahko v Narod-

Vaška situla

nem muzeju pripoveduje bronasta doba, n. pr. soba, kjer so razstavljeni predmeti iz slavnega najdišča na Vačah. Poglejmo si n. pr. samo posodo. V prazgodovini je človek izdeloval posodo zato, ker jo je potreboval, zdaj jo izdeluje v isti namen, vendar jo izdelujejo za to izurjeni lončarji-obrtniki, v nekaterih primerih bi mogli že reči — umetniki. Poglejmo si n. pr. samo svetovnoznano vaško situlo. Torej je to že čas, ko se delo diferencira, ko to stvar opravljajo že bodisi izurjeni sužnji, bodisi svobodni obrtniki. Tako bi mogli tudi za naslednje velike dobe razvoja družbe naštet primeri, ki bi nazorno pokazali, kako se je človeška družba razvijala. Pri tem se moramo dotakniti neke, rekel bi, tehnične strani ureditve muzeja.

Poprejšnji muzeji so bili opremljeni z napismi silno skopo. Tako n. pr. so bila po navadi označena samo najdišča, to se pravi kraj, kjer so bili dotični predmeti najdeni. Stvar je torej služila predvsem znanstveniku, ostalim pa ni povedala skoraj ničesar, in so jih le predmeti osvajali s svojo lepoto ali zanimivostjo. Sodobni muzej pa mora biti opremljen z bogatimi komentarji. Vsi važnejši predmeti ali skupine predmetov morajo biti ne samo opisani, temveč mora obiskovalec spoznati tudi važnost, ki so jo odigrali v razvoju ekonomike tedanjega družbenega stanja. Predvsem so za vse muzeje važni temeljni poljudni »Vodniki«, ki bodo spremljali obiskovalca od oddelka do oddelka in ki mu bodo služili kot nekak nazoren in praktičen učbenik.

Pri tem pa pridemo do točke, ko spoznamo, kako važno vlogo igrajo muzeji v kulturnem življenju našega naroda. Omenil sem že, da so bili prejšnji muzeji v prvi vrsti važni za učenjake, da pa nikakor niso bili po svoji osnovi namenjeni izobrazbi širokih ljudskih množic. Muzeji pa, ki so urejeni tako, da nam pokažejo razvoj družbe, ki nam pokažejo zgodovino slovenskega naroda v njeni pravi luči, morejo in morajo ostati velike nazorne učilnice za naše široke množice, predvsem pa za našo učeco se mladino. Noben zgodovinski učbenik, najsi je še tako dobro ilustriran, ne more odtehati temeljitega študija skozi vse muzejske zbirke, zlasti z dobrim vodnikom v rokah. Tu mlad človek vidi plastično pred očmi vse tisto, kar je slišal pri predavanjih ali pa je bral v knjigah.

Doslej sem pisal o znanstveno-pedagoški važnosti naših muzejev. Zdjaj pa bi se dotaknil še druge strani, ki je tudi zelo važna. Obiskovalec se v muzeju ne bo učil samo zgodovine v najširšem po-

NALOGE PROSVETNIH DELAVCEV SO VELIKE ker vzgajajo novega socialističnega človeka

Kulturna preobrazba naših delovnih ljudi je po osvoboditvi dosegla velik in pomemben razvoj, kar je v prvi vrsti zaslug naših prosvetnih delavcev in ljudske oblasti, ki je le tem nudila vedno vso potrebno pomoč.

Kot zahteva pospešana graditev socializma od naših delavcev v podjetjih vedno večjo storilnost in dobro kvaliteto proizvodov, tako je cilj prosvetnih delavcev čim kvalitetnejše delo na vseh poljih njihovega udejstvovanja. Sindikalne podružnice Zveze prosvetnih delavcev morajo za čim uspešnejšo vzgojo mladine pregledati slabosti in pomanjkljivosti v naših šolah ter jih na podlagi pridobljenih izkušenj odpravljati. Povezava prosvetnega kadra s pionirskimi in mladinskimi organizacijami je prinesla že dobre uspehe, zato morajo za tako povezavo stremeti na vseh šolah, ker bo na ta način mnogo boljša in uspešnejša pomoč učencem, pa tudi kontrola, da bo učenje postalo bolj sistematično.

Prav tako važna za prosvetne delavce, kot je vzgoja otrok, pa je tudi razvijanje kulturno-prosvetnega dela na vasi, usmerjanje naših delovnih kmetov v kolektivno gospodarstvo, ki nudi v intenzivnejšem poljedelstvu vse možnosti boljšega obdelovanja zemlje, po drugi strani pa omogoča zadružnikom tudi kulturnejše življenje. Teh je v Sloveniji že 471, s skoraj 11.000 prebivalci. Vsekakor pa je potrebna še močna propaganda, da se bo število tečajev še pomnožilo in prav tako tudi število obiskovalcev.

Vso potrebno skrb pa morajo posvetiti v bodoče prosvetni delavci tu-

di dvigu dela v strokovnih šolah, saj bo izšel iz teh šol kader mladih kvalificiranih delavcev, ki bo moral tako s svojim strokovnim znanjem kot z izkristaliziranim pojmom delavca v socialistični državi, nadaljevati započeto zmoglasno borbo za izgradnjo socializma pri nas.

Te naloge pa bodo prosvetni delavci lahko izvrševali le, če se bodo neprestano izpopolnjevali, tako v idejno-političnem pogledu, kot v strokovnem znanju in kulturnomnožnem delu. Z ideološkim poglobljanjem so prosvetni delavci že v preteklih letih osvojili znanstveni materialistični pogled na svet, vendar pa terja današnji položaj od njih še temeljitejšega dela na tem področju. Vsekakor je potrebno še nadaljevati borbo proti ideološkim napakam in sovražnim vplivom v naši kulturi. Pri tem lahko nudijo sindikalne podružnice prosvetnih delavcev še dosti pomoči z organiziranjem kvalitetnih študijskih sestankov, prav tako pa morajo tudi krajevni odbori Zveze prosvetnih delavcev pojačati svoje delovanje na tem področju in nuditi prosvetnim delavcem v svojem kraju več pomoči, kot so jo v največjih primerih nudili doslej.

Tudi pojasnjevanje krivičnih in zlaganih obtožb Informburoja, prikazovanje nedoslednosti politike držav ljudske demokracije, ki se stopnjuje z vsakim dnem, zahteva kader prosvetnih delavcev, ki bo obvladal znatno marksizma-leninizma in ki bo neprestano proučeval tudi probleme socialistične izgradnje pri nas na osnovi V. kongresa KPJ.

Prva oblastna konferenca sindikalnih kulturno-prosvetnih referentov ljubljanske oblasti

V petek 7. t. m. je bila v Domu sindikatov v Ljubljani prva oblastna konferenca kulturno-prosvetnih referentov OS, KS ter večjih podružnic ljubljanske oblasti. Vodja kulturno-prosvetnega oddelka pri časnem oblastnem odboru ZSS za ljubljansko oblast Mile Smoljnik je v svojem referatu opozoril na tri najvažnejše naloge, ki stojijo pred delavskim razredom Jugoslavije in morajo biti tudi osnova vsemu našemu kulturno-prosvetnemu delu. Te naloge so: borba za ohranitev čistosti marksistično-leninističnih načel, borba za splošno osvoboditev gibanja za visoko storilnost dela ter borba za socializacijo naše vasi.

Živahna celodnevna diskusija je pokazala nekaj lepih primerov uspešnega kulturno-prosvetnega dela. Tako imajo n. pr. v Kranju reden študij skoraj v vseh podružnicah. V tovarni Inteks posebej redni partijski, sindikalni in mladinski študij okrog 350 ljudi ali 30% vsega kolektiva. Za delavce, ki stanujejo v okoliških vaseh, pa je študij organiziran že v nekaterih vaseh. Tudi tekmovanje se lepo razvija ter je proizvodnja v zadnjem času porasla za 6—7%. Centralnega protestnega zborovanja proti Informburoju se je udeležilo okrog 4000 ljudi. Poleg tega je bilo več zborovanj po tovarnah, na katerih so mnogi delavci sprejemali obveznosti po Sirotanovičevem načinu dela. V predilnici v Litiji pripravljajo sestanek vseh brigad ter partijskih in sindikalnih funkcionarjev, ki se bodo pogovorili o novem načinu dela. Poljedelski delavci v Boričah pri Litiji so si s prostovoljnimi delom uredili reči koteček.

V steklarni v Hrastniku so postavili grafikon dela ter diagram neupravičenih izostankov, ki vzbujajo splošno pozornost celo med okoliškimi prebivalstvom. Storilnost dela raste, neupravičeni izostanki padajo. Tudi godni delavci nad Tržičem imajo redni študij. Gradijo si sindikalno dvorano ter reči koteček. V Črnomlju ter v Litiji so si uredili zgleden delavski klub. Tudi sindikalna kulturno-umetniška društva se na splošno lepo razvijajo, vendar so še vedno preveč ločena od ostalega sindikalnega dela ter so zato marsikje še ideološko in politično šibka.

Se več kot dobrih pa je bilo slabih primerov, iz katerih so bile razvidne predvsem tri grobe pomanjkljivosti v dosedanjem kulturno-prosvetnem delu, in sicer: oportunistem in likvidatorstvu

celo pri nekaterih okrajnih sindikalnih funkcionarjih, praktičnem in kampanjski način dela brez zadostne ideološke in politične predpriprave ter organizacijske slabosti.

Tako se n. pr. poleg nekaterih KS in večjih podružnic kot n. pr. rudnikov Trbovlje, Zagorje, Velenje in Senovo konference niso udeležili celo nekateri kulturno-prosvetni referenti OS ter se niti niso opravičili niti niso poslali svojega namestnika. Ti OS so OS Celje, Šoštanj, Grosuplje in Kamnik. V železarni Jesenice je študij likvidiran. Splošno je bilo opaziti, da se študija v manjših podružnicah odstopno udeležuje mnogo večje število delavcev kot pa v večjih. Z novim dotokom delavcev se je število nepismenih v železarni Jesenice povzpelo na 100, vendar temu doslej niso posvečali pozornosti. V železarni Jesenice je zaposlenih okrog 1200 žena, vendar za njihovo ideološko in politično izgradnjo nihče ne skrbi. V rudniku Senovo imajo že dva meseca zvočno aparaturo, a je dosedaj še niso montirali.

Sirotanovičevo gibanje ter socializacija naše vasi se na splošno delavstvu nista tolmáčili politično. Zato imamo v Sirotanovičevem gibanju česte pojave navadnega rekorderstva in pa strah pred tem gibanjem, češ da se bodo potem norme na splošno dvignile na višino Sirotanovičevega gibanja. Tako mišljenje n. pr. vlada v tovarni Sava v Kranju ter v rudniku Kočevje. V rudniku Hrastnik pa dve brigadi nista delali zato, da je ena brigada lahko tekmovala po Sirotanovičevem načinu.

Kulturno-prosvetne komisije delujejo intenzivno malokje, večinoma pa sploh niso postavljene. Tako je težiče delo običajno na enem človeku, ki pa je ponekod, kot n. pr. v rudniku Kočevje, obremenjen še s petimi drugimi funkcijami. Če je tak kulturno-prosvetni referent pritegnjen na drugo delo, pa o vestnem kulturno-prosvetnem delu enostavno nihče več ne vodi računa. Poleg tega pa je na KS in OS še marsikje ukoreninjena navada, da kulturno-prosvetne referente uporabljajo za vsako delo, katerega narekuje trenutna potreba. Na tak način je seveda vsako sistematično delo onemogočeno in so potem temu primerni tudi uspehi ozioroma neuspehi.

Na koncu je konferenca sprejela vrsto važnih sklepov.

mnogokrat skrivajo veliki umetniki. Ali ne bi na primer prav nič koristilo našim keramikom, če si ogledajo čudovito lepe vrče bronaste dobe. Ali si moremo misliti našega umetno-obrtniškega človeka, ki se ne bo za dalj časa ustavil ob vaški situli? Ne samo, da ta govori s svojimi reliefi o tedanjem načinu ljudi, o njihovih ceremonijah, igrah l. p., njeni reliefi pričajo o izrednem daru tega neznanega medaljerja, o njegovem izrednem obvladavanju risbe ter o izredni tehnični popolnosti in zmogljivosti. Res je, da mi danes ne bomo več ročno izdelovali rezljanih skrinj, omar in podobno, razen v izrednih primerih. Vendar ljub vsemu ne more lepoto dojemljivega očesu uiti harmonija razmerij tega predmeta, pravilnost linij ali pa celotna zamisel. Skrinja je bila nekoč bistven del stanovanske opreme našega kmeta. Danes jo v kmečko hišo ne bomo več postavljali. Vendar ljub vsemu, potem ko je postala »muzejska« kros, vzbujajo opravičeno občudovanje v svojih slikanih poljih in stranicah. Občudujemo roko preprostega slovenskega umetnika, s katerim smiselnim in harmonično je znal naslikati

okorne rože, vaze in druge okraske. Najšim juvelirjem pa prav nič ne bo škodilo, če si ogledajo prelepe zaponke iz jantara ali stekla, ogrlice in druge okrasne predmete, ki so jih znali izdelati njihovi kolegi že v bronasti dobi, ali pa prelepe staroslovske emailirane broše — in se ne bi bilo treba zatekati k malopridnim kičastim proizvodom, ki nam jih uvažata tujina.

Načel sem nekaj osnovnih vprašanj, ki se tičejo naših muzejev. Pred nami stojijo težke naloge. Že danes n. pr. se morajo prav vsi muzeji boriti z najtežjim vprašanjem, t. j. pomanjkanjem prostora. Še tako dobra volja muzejskih ljudi se včasih zlomi pred tem neprodinim zidom. Mi bi lahko danes še drugače postavili muzeje, ko bi imeli primerne prostore za to. Tako zivotari važni Prirodoslovnemu muzeju v Ljubljani, muzeju, ki ima velike perspektive in ki je izredno važna, podobno je z etnografskim muzejem, da ne naštetjem drugih muzejev, ki so izven Ljubljane. Toda tudi tu bo naš čas nedvomno prinesel najboljšo rešitev.

Dr. Stane Mikšič

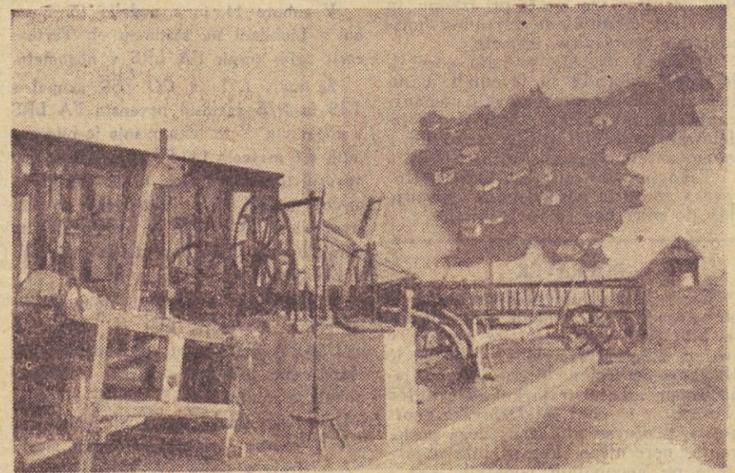
Staroslovske izkopanine

v 19. stoletju z razvojem zgodovinske znanosti in pa ko so država ter mesta napravila privatne zbirke velikašev dostopne širši javnosti. Danes ni na svetu skoro nobenega večjega mesta, ki ne bi imelo enega ali več muzejev.

Naši slovenski muzeji so se v glavnem razvili v 19. stoletju. Tu prednjači bivši Kranjski muzej, sedanjí Narodni muzej v Ljubljani, ostali pa so nastali po prvi svetovni vojni, nekateri pa še danes nastajajo.

Muzeji so kot kulturne in znanstvene institucije, kot vse ostale, odraz določene družbenega razvoja, zato je tudi bilo pojmovanje muzeja samega, njegova vloga in njegov pomen za narod v različnih družbenih prilikah drugačno, kakor je danes. V stari Jugoslaviji je bil odnos do muzejev tak, kakor povsod na zapadu. Ko smo imenovali muzeje kulturno-znanstvene ustanove, bi pripomnili še, da so muzeji najtesneje povezani z zgodovinsko znanostjo.

Sedaj pa nastane vprašanje, kakšen odnos imamo mi do zgodovinske znanosti. Mi vemo, da je edino pravičen odnos do zgodovine tisti, ki stoji na pozicijah marksizma-leninizma. Da bomo stvar laže razumeli, bomo pokazali, kako zapadna nenapredna zgodovinska znanost pojmuje zgodovino. Gotovo se še spominjate starih učbenikov zgodovine, kjer je bila zgodovina razdeljena na posamezna obdobja, kjer so se vrstile letnice, ki so označevale dolžino vladanja posameznih cesarjev ali kraljev, ali pa bitk, ki so se vršile med posameznimi državami. Tudi slovenska zgodovina je obstajala iz podobnih prvin, točno smo poznali, kdaj so Rimljani zasedli naše kraje, kdaj so se Slovani naselili, kdaj in kje je premagal Rudolf Habsburški Otokarja, koliko je bilo celjskih grofov, kdaj je zadnji umrl, vedeli smo za kmečke upore, da je bil Matija Gubec kronan v Zagrebu z razbeljeno krono itd., itd. Marksistično-leninistična znanost pa pravi o zgodovinski znanosti sledeče: »Zgodovinska znanost, če hoče biti v resnici znanost, ne more več reducirati zgodovine družbenega razvoja na dejanja kraljev in vojskovodij na dejanja »osvajalcev« in »podjarmljevalcev« držav, temveč se mora predvsem baviti z zgodovino proizvajalcev materialnih dobrin, z zgodovino delovnih množic, z zgodovino

Notranjost etnografskega muzeja v Ljubljani

vrhu debla po dolžini zakurijo ogenj, in ko ogenj načne les, ga pogasijo, nato pa stopijo v akcijo kamenite sekire. In tako gre to dolbljenje čolna iz dneva v dan. Ali si moremo misliti, da je ta čoln mogel izklesati le en sam človek, in da je ta čoln potem ostal njegova privatna last.

menu besede, temveč si bo vzgajal tudi okus ter ljubezen do predmetov, ki jih je ustvarila človeška roka pred mnogimi tisočletji, zlasti pa roke naših slovenskih prednikov. Večina muzejskih predmetov, dasi so služili za vsakdanjo rabo, so ustvarjale spretno roke, za katerimi se